

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ก่อ สวัสดิพิบูลย์. ดร. ก่อ ตั้งแบบเรียนของถูกแต่ห่วย ลอกกันไปมาจนหาคุณภาพ
ไม่เจอ. เดลินิวส์, (24 เมษายน 2535): 6.
- . หนังสือเรียนของเด็ก. ศูนย์ศึกษา 11 (มีนาคม 2507): 32.
- เกียรติวรรณ อมตยกุล. โรงเรียนนี้โอหิวแมนนิส. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วน
จำกัด ภาพพิมพ์, 2529.
- จินตนา ไบกาชวรี. การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ชมรมเด็ก, 2534.
- . การเขียนสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก, ม.ป.ป.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520.
- . เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 4. พระนคร: วัฒนาพานิช, 2509.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: รักลูก,
2533.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สีนสกุล. ระบบสื่อการสอน.
ตำราประกอบวิชาสื่อการสอน และเอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
ระบบการสอนแผนจุฬา และศูนย์การเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2520.
- ชุง เตห์ พาน. ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ. แปลโดย ชวาล แพรัตกุล. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ม.ป.ป.
- ชูจิตต์ วัฒนารมย์. คุณค่าของกิจกรรมศิลปะศึกษาต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตามการ
รับรู้ของครูศิลปะศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

- ธีระชัย ปุณณโชติ. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- นิพิท คณาวงษ์. ผลของการจัดขนาดของตัวพิมพ์และช่องว่างระหว่างบรรทัดที่มีต่อความสามารถในการอ่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- บรรจง บุณการี. สภาพและปัญหาการสอนศิลปะศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- บันลือ พฤษะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- เบญจา แสงมะลิ. ลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ. การประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. (2528) ไม่เรียงหน้า.
- ประคอง วรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535.
- พจน์ จินาวรกุล. ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรที่เหมาะสมสำหรับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- พม พงษ์ไพบูลย์. ทำไมต้องมีตำราเรียนเสรี. สยามโพสต์ (14 สิงหาคม 2536): 7
- พิเชฐ อินโสม. การสร้างหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียนเรื่อง "ดิน" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- พิภพ ปิติ. ปัญหาและความต้องการการพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนศิลปะศึกษาของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พีระศักดิ์ เทพไตรรัตน์. การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

- พั้น เพชรรักษ์. การศึกษาความสนใจของเด็กที่มีต่อตำแหน่งของภาพประกอบหนังสือแบบเรียน.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- ภิญญาพร นิตยะประภา. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
 โอเคียนส์โตร์, 2534.
- มาโทเรลลา, ปีเตอร์ เอช. ผลการวิจัยเพื่อการออกแบบสื่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา.
 แปลโดย สมพร จารุณัฐ. พัฒนาหนังสือ (ธันวาคม 2534): 21-32.
- ยุพา ประถมภักดิ์ และคณะ. สภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของครู
 ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี, 2525.
- เยาวนันท์ เชษฐรัตน์. การศึกษาพัฒนาการของแบบเรียนประกอบภาพของไทย. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- รัญจวน อินทรกำแหง. การเลือกหนังสือและโสตทัศนวัสดุ. นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี:
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515.
- _____. วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525
- ละเอียด ลิ้มอักษร. ทำอย่างไรเด็กจึงจะอ่านหนังสือ. ประชาศึกษา (เมษายน 2529):
 26-32.
- วรพงศ์ วิชาตุดมพงศ์. ออกแบบกราฟิค. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์
 ศิลปะบรรณาการ, 2535.
- วัตต์, ลีน และนีส์เบ็ต, จอห์น. ลักษณะหนังสือที่ง่ายสำหรับเด็กแปลโดยกรมวิชาการ.
การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. หน้า 215-242 เอกสารประกอบการ
 อบรมวิจัยเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ 3-4, 2525.
- วัลลภ สวัสดิวัลลภ. หนังสือและการพิมพ์. ลพบุรี: ศูนย์การพิมพ์วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2527.
- วารี ถิระจิตร. หลักการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนในระดับประถมศึกษา.
 กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

วิจัยทางการศึกษา, กอง. การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน.

กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ,
2525. (อัดสำเนา)

วิจัย วงษ์ใหญ่. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการสอนศิลปะในระดับมัธยมศึกษาใน ศิลปะเด็ก
ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ. หน้า 115-125. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

———. ศิลปะเด็ก: สร้างสรรค์ความคิด และจินตนาการ. วิทยากร 15 (มกราคม
2530): 25-28.

———. ศิลปะเด็ก: ความคิดสร้างสรรค์ ใน ศิลปะเด็ก: ความคิดสร้างสรรค์ และ
จินตนาการ. หน้า 106-110. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.

———. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.

———. นโยบายการใช้และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแนวการใช้สื่อการเรียน
การสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2533.

———. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

วินัย รอดจ่าย. หนังสือสำหรับเด็ก. ใน มานพ ถนอมศรี, การเขียนและจัดทำสื่อหนังสือ
สำหรับเด็กและเยาวชน. หน้า 8-31. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ตะเกียง,
2534.

วิรัตน์ พิเศษไพบูลย์. ศิลปนิยม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2519.

พิเศษไพบูลย์

- _____ . สุนทรียศาสตร์ศึกษาคุณค่าและปรัชญา. ในเอกสารอบรมสัมมนาอาจารย์ผู้สอน
วิชาศิลปะของสถานศึกษาฝึกหัดครูทั่วประเทศ, หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู
2516.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. ทัศนศิลป์ศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ่อน, 2532.
- _____ . ทำไมจึงต้องศิลปศึกษา. ใน ศิลป์ทรรศน์. หน้า 269-272. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ต้นอ่อน, 2532.
- _____ . รายงานการวิจัยเรื่องวิจัยการศิลปศึกษา และสุนทรียภาพของเด็กไทยใน
ปัจจุบัน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- วิไลศักดิ์ เห่งบุญมา. การสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตเรื่อง "บุคคลสำคัญ" สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.
- วุฒิ แตรสังข์. การศึกษา แบบ สี และขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถม
ศึกษาตอนปลายชอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2514.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, ประพิมพ์พรรณ สุธรรมวงศ์ และนพคุณ คุณาชีวะ. การวิเคราะห์หนังสือ
แบบเรียน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.
- ศิลป์ พีรศรี. ศิลปสงเคราะห์. แปลโดย เสฐียรเกษตร. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี:
สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2515.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปะกับการศึกษา. ประมวลบทความเกี่ยวกับความหมายและคุณค่า
ของศิลปศึกษา. เอกสารค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนวิชาศิลปศึกษา รวบรวม
โดยสุวัฒน์ ทองศรีจันทร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา,
2515.
- สถาพร พรหมเมศรี. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
โดยใช้หนังสือแบบเรียน ซึ่งมีตำแหน่งการวางเนื้อหา และภาพประกอบต่างกัน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

- สมทรง ลิมาลัย. การศึกษาความชอบของเด็กที่มีต่อรูปแบบของเนื้อหาที่ภาพสำหรับหนังสือเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- สมทรง สิตลายัน. ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.
- สาโรช ดีวิจิตร. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องชุมชนของเรา โดยใช้บทเรียนรูปภาพ กับการสอนปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533,
- สาวตรี เจริญกิจ. การศึกษาความรู้และความคิดเห็นของผู้ผลิต และผู้ใช้หนังสือแบบเรียนในการพิจารณาเลือก และใช้ภาพประกอบประเภทต่าง ๆ ในหนังสือแบบเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. การศึกษาขนาดและแบบตัวพิมพ์ไทยที่เหมาะสมสำหรับแบบเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- สุชาติ เกาทอง. ศิลปะกับมนุษย์ กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2532.
- สุณีย์ ชีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ภาพวิชาจิตวิทยา และการแนวทางคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร, 2533.
- สุนันท์ จุฑะสร. การวิเคราะห์สำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- อลิสา ชัยอิสรากร. การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากหนังสือการ์ตูนที่เสนอเนื้อหาแบบสนทนาร่วมกันแบบบรรยายโดยใช้แบบตัวอักษรต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- อารี สุทธิพันธุ์. ศิลป์นิยม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535.
- อุทิน จิงวิเศษพงศ์. การวิจัยเพื่อพัฒนาหนังสือภาพการ์ตูนประถมศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.

ภาษาอังกฤษ

- Al - Muhanna, Abdullah M. Toward a strategy for implementing diccipline - based art education in Kuwait. PHD. The Horida State University, 1989.
- Asia and Pacific Programme of Education Innovation for Development (APEID.). Textbooks and related teaching learning materials. Bangkok: UNESCO., 1985.
- Burkhart, Robert.C. Spontaneovs and deliberate ways of learning. Pennsylvania: International Textbook, 1962.Materials.
- Barker, Martin. Comics: Idelogy power and the critics. New York: University Press, 1989.
- Chapman,Laura.H. Approaches to art in education. USA: Harcourt Brach Jovanovich Inc., 1978.
- Clark, Sheila. Theoretical foundation of appreciation and creation in art education textbooks in 1960-1970. PHD. The Horida State University, 1989.
- Chijiiwa, H. Color harmony: A guide to creative color combinations. eleventh printing. Massachusetts: Rockport publishers, 1992.
- Davies, R.W. Practical teaching materials. Melbourne: F.w.Chesive, 1962.
- Ecker, D.W. Analyzing children's talk about art. Journal of Aesthetic Education 7 (January 1973): 70.
- Feldman, E.B. Art as image and idea. New Jersey: Frentice - Hall Inc., 1967.

- . Art, criticism, reading. In E.W. Eisner(ed.),
Reading. the arts and the Creative of meaning. pp. 141-157.
USA.: National Art Education Association, 1978.
- . Becoming human through art aesthetic experience in the
school. New Jersey: Prentice Hall 1970.
- . Varieties of visual experience. Second printing.
New York: Prentice-Hall, Inc., 1982.
- Gaitskell, C.D. and Spalding, W.B. Children and their art: methods
for the elementary school. USA: Harcourt Brace and Company.
Inc., 1958.
- Gaughan, J.M. One hundred of art appreciation education:
A cross comparison of the picture study movement with the
discipline-based education movement. EDD. University of
Massachusetts, 1990.
- Gertrude, W. Appraisal of the interest appeal of instruction.
in The elementary school journal 53 (January 1953):
262 - 269.
- Harrison, R.P. The cartoon communication to the quick.
London: SAGE. Publications ltd., 1981.
- Herberholz, D. and Herberholz, B. Artworks for elementary
teachers: developing artistic and perceptual awareness. USA.:
Wm. C. Brown, 1964.
- Hewett, G.L. and Rush, J.C. Finding bouied treasures: Aethetic scanning
with children. Art Education 40 (1987): 41-45.

- Hurwitz, A and Madeja, S. The joyous vision: a source book for elementary art appreciation. New Jersey: Prentice - Hall, 1977.
- Johansen, P. An art appreciation teaching model for visual aesthetic education. Studies in art education 20 (1979): 4 - 13.
- Knowlton, James Q. A socio and psycho-linguistic theory of pictorial communication. Indiana: Indiana University 1964.
- Lampela, L.A. The use of the art textbook by selected elementary classroom teachers and selected elementary middle and high school art teachers. PHD. the Ohio State University, 1990.
- Larrick, N. A parent's guide to children's reading. New York: Pocket book New York, 1964.
- Lechner, J.V. Picture books as portable art galleries. Art Education (March 1993): 34 - 40.
- Lowenfeld, V. Creative and mental growth. 3th edition. New York: The Macmillan, 1957.
- Lowenfeld, V. and Brittain, w.L. Creative and Mentalrowth. sixth edtion. New York: Macmillan Publishing, 1975.
- . Creative and mental growth. seventh edition. New York: Macmillan Publishing, 1982.
- Luca, M. and Kent, R. Art education: strategies of teaching. New Jursey: Prentice - Hall, 1968.
- MacCann, D. and R. O. The child's first books. New York: The H.W. Wilson, 1973.

- Mattil, E.L. and Marzan, B. Meaning in children's art.
USA: Prentice-Hall, 1981.
- Maunder, G. Some classic children's fiction. In T.P.
Bicknell and F. Trotman (ed.). How to write and illustrate
children's books and get them published. pp. 37. Ohio:
North Light Books an imprint of F and W Publications
1988.
- Michael, J.A. Art and adolescence. New York: Teachers College
Press, 1983.
- Mittler, G.A. Art in focus. Peoria: Bennett and Mcknight Publishing,
1986.
- Nolen, B. Writers' handbook: For the development of educational
materials. Washington: Bulletin, 1959.
- Olander, K.R. A survey of art education in programs in
california public elementary schools. EDD. University of
the Pacific, 1985.
- Schultz, H.A. and Shores, J. H. Art in the elementary
school. 7th printing. Urbana: The University of Illinois
Press, 1954.
- Silerman, R.H. The egalitarianism of discipline based art
education. Art Education (March 1988): 13 - 18.
- Thomas, R.M. and Swartout, G.S. Integrated teaching materials.
USA: David McKay, 1963.
- Turner, T.N. Using textbook questions intelligently. Social
Education (January 1989): 58 - 60.

Valentine, C.W. The experimental psychology of beauty. London:
Methuen, 1962.

Winslow, L.L. Art in elementary education New York: McGraw
Hill Book, 1942.

Zelanski, P. and Fisher, M.P. The art of seeing.
New Jersey: Prentice - Hall, 1991.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

แสดงการหาประสิทธิภาพของหนังสือแบบเรียนศิลปศึกษา

เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ จำนวน 15 คน

คนที่	คะแนนแบบฝึกหัด (X)		คะแนนแบบทดสอบ ก่อนเรียน		คะแนนแบบทดสอบ หลังเรียน (F)		คะแนนความแตกต่าง (D)	D ²
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ		
	(25)		(40)		(40)			
1	20	80	20	50	36	90	16	256
2	19	76	22	55	32	80	10	100
3	22	88	15	37.5	35	87.5	20	400
4	18	72	16	40	33	82.5	17	289
5	21	84	18	45	32	80	14	196
6	22	88	21	52.5	34	85	13	169
7	17	68	14	35	30	75	16	256
8	19	76	15	37.5	29	72.5	14	196
9	21	84	18	45	30	75	12	144
10	19	76	17	42.5	34	85	17	289
11	19	76	15	37.5	32	80	17	289
12	22	88	16	40	30	75	14	196
13	18	72	20	50	29	72.5	9	81
14	23	92	20	50	33	82.5	13	169
15	20	80	23	57.5	36	90	13	169
รวม	300		270		485		215	3199
\bar{X}	20	80	18	45	32.3	80.8	14.3	

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \frac{\sum X}{A} \times 100 \\
 &= \frac{300}{15} \times 100 \\
 &= 80
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 E_2 &= \frac{\sum F}{B} \times 100 \\
 &= \frac{485}{40} \times 100 \\
 &= 80.83 \\
 &= 80/80.83
 \end{aligned}$$

ประสิทธิภาพของหนังสือแบบเรียนศิลปศึกษา เรื่อง การเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ

$$E_1/E_2 = 80/80.83$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
เปรียบเทียบคะแนนความรู้พื้นฐานของกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

คู่ที่	กลุ่มทดลอง (X)	กลุ่มควบคุม (Y)	ความแตกต่างของ คะแนน (D)	D ²
1	15	16	-1	1
2	10	10	0	0
3	12	12	0	0
4	8	10	-2	4
5	10	10	0	0
6	10	9	1	1
7	12	11	1	1
8	7	8	-1	1
9	10	10	0	0
10	22	20	2	4
11	15	15	0	0
12	13	12	1	1
13	13	13	0	0
14	13	15	-2	4
15	22	20	2	4
16	13	14	-1	1
17	24	25	-1	1
18	14	13	1	1
19	17	15	2	4
20	17	18	-1	1
21	16	16	0	0

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบและคะแนนความรู้พื้นฐานของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม (ต่อ)

คู่ที่	กลุ่มทดลอง (X)	กลุ่มควบคุม (Y)	ความแตกต่างของ คะแนน (D)	D ²
22	14	15	-1	1
23	18	19	-1	1
24	16	15	1	1
25	18	19	-1	1
26	19	20	-1	1
27	21	20	1	1
28	11	10	1	1
29	16	15	1	1
30	14	13	1	1
	\bar{X} 14.67	\bar{Y} 14.33	D = 1	D ² = 37

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนวณอัตราส่วนวิกฤติ

สมมติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{D}{\sqrt{\frac{N\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{N-1}}} \\
 &= \frac{1}{\sqrt{\frac{30 \times 37 - (1)^2}{29}}} \\
 &= \frac{1}{\sqrt{\frac{1110 - 1}{29}}} \\
 &= \frac{1}{6.18} \\
 &= 0.16
 \end{aligned}$$

ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .10 $df = 60$ t มีค่า 1.296 t ที่คำนวณได้
 $= 0.16 < 1.296$ จึงยอมรับสมมติฐาน H_0 นั่นคือคะแนนความรู้พื้นฐานของกลุ่มทดลอง
 กับกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
เปรียบเทียบคะแนนระหว่างการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน
ของกลุ่มทดลอง

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (Y)	คะแนนหลังเรียน (X)	ความแตกต่างของ คะแนน (D)	D ²
1	15	26	11	121
2	10	18	8	64
3	12	26	14	196
4	8	20	12	144
5	10	20	10	100
6	10	22	12	144
7	12	22	10	100
8	7	31	24	576
9	10	22	12	144
10	22	31	9	81
11	15	23	8	64
12	13	23	10	100
13	13	18	5	25
14	13	31	18	324
15	22	32	10	100
16	13	26	13	169
17	24	34	10	100
18	14	33	19	361
19	17	30	13	169
20	17	33	16	256

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบระหว่างคะแนนแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน
กับหลังเรียนของกลุ่มทดลอง (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (Y)	คะแนนหลังเรียน (X)	ความแตกต่างของ คะแนน (D)	D ²
21	16	31	15	225
22	14	37	23	529
23	18	35	17	289
24	16	37	21	441
25	18	29	11	121
26	19	34	15	225
27	21	33	12	144
28	11	27	16	256
29	16	34	18	324
30	14	28	14	196
	$\bar{Y} = 14.67$	$\bar{X} = 28.2$	$\sum D = 406$	$\sum D^2 = 6088$
				$(\sum D)^2 = 164836$

คำนวณอัตราส่วนวิกฤติ

สมมุติฐาน

$$H_0 : \mu_1 > \mu_2$$

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \\
 &= \frac{406}{\sqrt{\frac{30 \times 6088 - (406)^2}{30-1}}} \\
 &= \frac{406}{\sqrt{\frac{182640 - 164836}{26}}} \\
 &= \frac{406}{24.78} \\
 &= 16.38
 \end{aligned}$$

ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 df = 2 t มีค่า 6.965 t ที่คำนวณได้ = 16.38 > 6.965 จึงปฏิเสธสมมุติฐาน H_0 นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนมากกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

คู่ที่	กลุ่มทดลอง (X)	กลุ่มทดลอง (Y)	ความแตกต่างของ คะแนน (D)	D ²
1	26	19	7	49
2	18	20	-2	4
3	26	27	-1	1
4	20	23	-3	9
5	20	17	3	9
6	22	17	5	25
7	22	20	2	4
8	31	15	16	256
9	22	21	1	1
10	31	27	4	16
11	23	20	3	9
12	23	18	5	25
13	18	24	-6	36
14	31	22	9	81
15	32	29	3	9
16	26	24	2	4
17	34	32	2	4
18	33	25	8	64
19	30	26	4	16
20	33	25	8	64
21	31	23	8	64

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม (ต่อ)

คู่ที่	กลุ่มทดลอง (X)	กลุ่มทดลอง (Y)	ความแตกต่างของ คะแนน (D)	D ²
22	37	21	16	256
23	35	30	5	25
24	37	24	13	169
25	29	31	-2	4
26	34	29	5	25
27	33	27	6	36
28	27	20	7	49
29	34	21	15	169
30	28	22	6	36
	$\bar{X} = 28.2$	$\bar{Y} = 23.3$	$\sum D = 147$	$\sum D^2 = 1519$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนวณอัตราส่วนวิกฤติ

$$\begin{aligned}
 \text{สมมติฐาน } H_0 &: \mu_1 > \mu_2 \\
 &= \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}} \\
 &= \frac{147}{\sqrt{\frac{30 \times 1519 - (147)^2}{30-1}}} \\
 &= \frac{147}{\sqrt{\frac{23961}{29}}} \\
 &= 5.11
 \end{aligned}$$

ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 df = 3 t มีค่า 4.541 t ที่คำนวณได้
 = 5.11 > 4.541 จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0 นั่นคือ คะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบวัดผล
 สัมฤทธิ์ของกลุ่มทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพของแบบเรียนศิลปะศึกษา

(พัฒนามาจาก สักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2521)

1. อุปกรณ์ช่วยการเรียนการสอน (150)
 - 1.1 แบบเรียนมีภาพประกอบชัดเจน (10)
 - 1.2 ภาพประกอบมีจำนวนเหมาะสมกับความจำเป็น (10)
 - 1.3 ภาพประกอบเหมาะสมกับวัยและความสนใจ (10)
 - 1.4 ภาพประกอบมีคำอธิบายชัดเจน (10)
 - 1.5 การจัดวางและเรียงภาพประกอบเหมาะสม (10)
 - 1.6 ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา, มีประโยชน์ (10)
 - 1.7 ขนาดภาพประกอบเหมาะสม (10)
 - 1.8 ภาพประกอบสะดุดตา น่าสนใจ (10)
 - 1.9 ภาพมีส่วนช่วยให้นักเรียนเกิดแนวคิดที่ถูกต้อง (10)
 - 1.10 มีภาพประกอบที่มีสีสัน (10)
 - 1.11 ภาพมีสีธรรมชาติตามความเป็นจริง (10)
 - 1.13 มีบทสรุปตอนท้าย, ชัดเจน (10)
 - 1.14 บทสรุปให้แง่คิดเพิ่มเติม (10)
 - 1.15 แบบเรียนมีคำถามท้ายบทซึ่งกระตุ้นให้คิด (10)

รวมร้อยละ

2. สาระด้านความรู้ (110)
 - 2.1 เนื้อหาครบถ้วนตามหลักสูตร (10)
 - 2.2 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ (10)
 - 2.3 กิจกรรม "เขียนภาพฯ" เหมาะสม (10)
 - 2.4 กิจกรรม "พิมพ์ภาพฯ" เหมาะสม (10)

- 2.5 กิจกรรม "การปั้นฯ" เหมาะสม (10)
- 2.6 กิจกรรม "ประดิษฐ์" เหมาะสม (10)
- 2.7 กิจกรรม "สาน ถักทอ" เหมาะสม (10)
- 2.8 กิจกรรม "การรู้คุณค่าฯ" เหมาะสม (10)
- 2.9 คำศัพท์และสำนวนภาษาเหมาะสม (10)
- 2.10 เนื้อหาในแบบเรียนเหมาะสมกับวัย (10)
- 2.11 ผู้แต่งมีแบบการเขียนน่าสนใจ (10)

รวมร้อยละ

3. สาระด้านสติปัญญา (70)

- 3.1 เนื้อหาสัมพันธ์กับประสบการณ์ (10)
- 3.2 เรียบเรียงเนื้อหาเหมาะกับความสนใจ (10)
- 3.3 เนื้อหาและวิธีการกระตุ้นความสนใจ (10)
- 3.4 ช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา (10)
- 3.5 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (10)
- 3.6 นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน (10)
- 3.7 ผู้แต่งนำความรู้ ข้อค้นพบมาแทรกไว้ (10)

4. ลักษณะการจัดทำรูปเล่ม (170)

- 4.1 แบบเรียนมีปกหนาทน (10)
- 4.2 บกมีศิลปะแลดึงดูดใจ (10)
- 4.3 ขนาดกว้างยาวพอเหมาะ (10)
- 4.4 กระดาษมีคุณภาพ (10)
- 4.5 การเย็บเล่มทนทานประณีต (10)
- 4.6 การเรียงพิมพ์ ชัดเจน แบ่งตอนมีระเบียบ (10)
- 4.7 ช่องว่าง บนล่างและช่องไฟเหมาะสม (10)

- 4.8 มีคำนำระบุดมภ์หมายและวิธีใช้ชัดเจน (10)
- 4.9 มีสารบัญ ถูกต้องชัดเจน (10)
- 4.10 การใช้เครื่องหมายวรรคตอนถูกต้อง (10)
- 4.11 การสะกดการันต์ถูกต้อง (10)
- 4.12 เรียงลำดับเลขหน้าถูกต้อง (10)
- 4.13 ตัวอักษรชัดเจน (10)
- 4.14 ขนาด, ลักษณะตัวอักษรเหมาะสม (10)
- 4.15 ตัวอักษรมีหลายแบบหลายขนาด (10)
- 4.16 จัดกรรมณี เียงอรรถ บรรณานุกรม (10)
- 4.17 จัดอภิธานศัพท์ ภาพผนวกเหมาะสม (10)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบเรียนศิลปศึกษาปัจจุบันตามเกณฑ์พัฒนา
จาก สักดิ์ศรี ปาณะกุล (2521) โดยผู้วิจัย

ที่	ผู้แต่ง	สำนัก พิมพ์	ชั้นประถม ศึกษา	อุปกรณ์ ช่วยสอน (%)	สาระด้าน ความรู้ (%)	สาระด้าน สติปัญญา (%)	การจัดทำ รูปเล่ม (%)
1	ชวลิต ดาบแก้ว	ทวพ.	1	45	73	60	76
2	วิรุณ ตั้งเจริญ	อจท.	1	47	75	60	75
3	ประเสริฐ ศิลรัตน์	ศสว.	1	47	71	54	75
4	เลิศ อำนันทะ	วพ.	1	45	77	60	74
5	ชวลิต ดาบแก้ว	ทวพ.	2	45	77	60	75
6	เลิศ อำนันทะ	วพ.	2	47	75	60	73
7	วิรุณ ตั้งเจริญ	อจท.	2	47	75	60	75
8	อัครศิลป์ อัยยาคมวิทยา	ศสว.	2	47	75	60	75
9	เลิศ อำนันทะ	วพ.	3	51	77	60	76
10	ชวลิต ดาบแก้ว	ทวพ.	3	48	75	60	72
11	วิรุณ ตั้งเจริญ	อจท.	3	51	73	60	74
12	อัครศิลป์ อัยยาคมวิทยา	ศสว.	3	45	73	60	73
13	เลิศ อำนันทะ	วพ.	4	45	77	60	74
14	ชวลิต ดาบแก้ว	ทวพ.	4	51	73	60	75
15	วิรุณ ตั้งเจริญ	อจท.	4	44	73	60	74
16	อัครศิลป์ อัยยาคมวิทยา	ศสว.	4	51	73	60	74
17	เลิศ อำนันทะ	วพ.	5	51	73	60	70
18	ชวลิต ดาบแก้ว	ทวพ.	5	47	71	60	72

ที่	ผู้แต่ง	สำนักพิมพ์	ชั้นประถมศึกษา ศึกษา	อุปกรณ์ ช่วยสอน (%)	สาระด้าน ความรู้ (%)	สาระด้าน สติปัญญา (%)	การจัดทำ รูปเล่ม (%)
19	วิรุณ ตั้งเจริญ	อจท.	5	47	75	60	72
20	อัศวศิลา อภัยตมวิทยา	ศสว.	5	47	73	60	73
21	เลิศ อานันทนะ	วพ.	6	47	77	60	73
22	ชวลิต ดาบแก้ว	ทวพ.	6	47	73	60	72
23	วิรุณ ตั้งเจริญ	อจท.	6	47	73	60	70
24	อัศวศิลา อภัยตมวิทยา	ศสว.	6	51	73	60	73
	รวม			1140	1780	1434	1765
	ร้อยละ			47.5	74.2	59.8	73.5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ
แบบเรียนศิลปศึกษา
เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

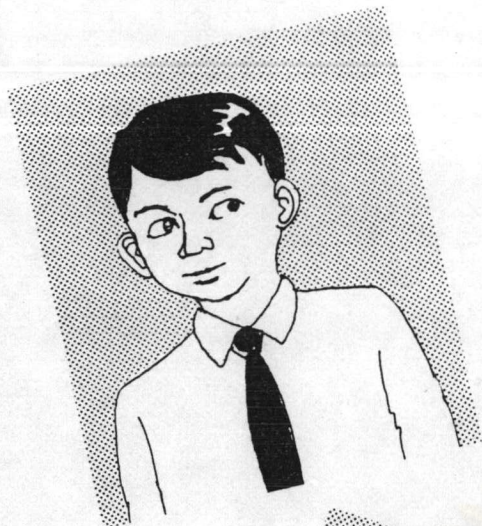
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเรียนรู้คุณค่า ศิลปะ

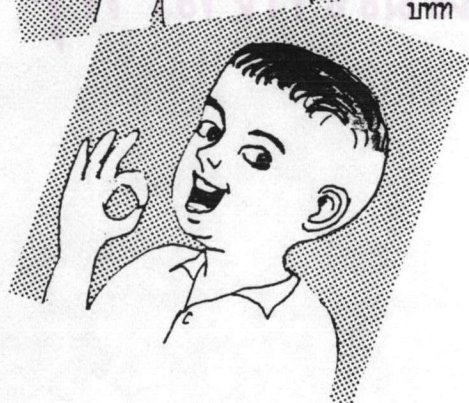

แบบเรียนศิลปศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สารบัญ

บทที่ 1	สะสมศิลปะ.....	1
ตอนที่ 1	คนเก่งคู่แข่ง.....	1
ตอนที่ 2	เอกเริ่มวิจารณ์ 2 ชั้น.....	2
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	4
ตอนที่ 3	การแปลความหมายศิลปะ.....	6
	- เส้น.....	7
	- สี.....	8
	- จุดเด่น.....	11
	- ความสมดุล.....	12
	- เอกแปลความหมายศิลปะ.....	13
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	15
ตอนที่ 4	การตัดสินคุณค่าศิลปะ.....	17
	- อรรถตัดสินคุณค่าศิลปะ.....	18
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	20
ตอนที่ 5	อรรถวิจารณ์ครบ 4 ชั้น.....	22
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	24
บทที่ 2	งานนันทนาการ.....	26
ตอนที่ 1	ครูช่วยพาชมงาน.....	26
ตอนที่ 2	ภาพแปลกประหลาด.....	27
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	29
ตอนที่ 3	พระพุทธรูปที่งามที่สุด.....	31
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	33
ตอนที่ 4	ศิลปะในชีวิตประจำวัน.....	35
	แบบฝึกหัดวิจารณ์.....	37

บทที่ 1 สะสมศิลปะ

ตอนที่ 1 คนเก่งคู่แข่ง

เอกกับอรเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งทั้งคู่ แต่ด้วยเหตุใดไม่มีใครทราบ เด็กทั้งสองกลับไม่ลงรอยกัน พบหน้าก็เทีโร ก็มักจะพูดจาเห็นแก่กันอยู่เสมอ

วันหนึ่งในชั่วโมงศิลปะ ครูชัชชัยได้กล่าวว่า "งานศิลปะต่างๆ ล้วนมีความงามและมีคุณค่า ผู้ที่รักศิลปะมักจะสะสมงานศิลปะและมีความสุขที่ได้เป็นเจ้าของ" ครูชัชชัยถามเด็กๆ ว่า "ใครสะสมงานศิลปะไว้บ้างแล้ว" มีนักเรียนยกมือกันหลายคน ครูชัชชัยจึงบอกว่า "คราวหน้าให้นำงานศิลปะเหล่านั้นมาให้เพื่อนๆ ได้ดูบ้าง"

ในชั่วโมงศิลปะครั้งต่อมา เด็กๆ ได้นำงานศิลปะที่ตนสะสมมาทั้งหมดทุกคน เอกกับอรต่างก็อยากจะแสดงให้เพื่อนๆ ดู เป็นคนแรก ครูชัชชัยจึงตัดสินใจว่า ใครก็ตามที่นำเสนอสื่อศิลปะไทยจะได้รายงานก่อน เอกจึงได้รายงาน ทั้งนี้สร้างความชื่นเคื่องใจให้ออร์ไม่น้อย

ตอนที่ 2 เอกเริ่มวิจารณ์ 2 ชั้น

ก่อนนำเสนอครูช่วยได้แนะนำวิธีการรายงาน โดยให้เป็นการวิจารณ์ศิลปะ ซึ่งมี 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ชั้นที่ 3 การแปลความหมาย และชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

"ในฐานะที่เอกเป็นคนเริ่มต้น ครูจะให้นำเสนอเพียง 2 ชั้นก่อน คือชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ กับชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ เพื่อนๆ จะได้เข้าใจได้ง่าย

ครูช่วยอธิบายต่อไปว่า "ชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ คือการที่นักเรียนเห็นอะไรที่มีอยู่ในงานศิลปะ นักเรียนก็บอกไปตามที่เห็น เช่น ภาพคน เป็นชาย หญิง เด็ก คนแก่ ภาพต้นไม้ ภาพสัตว์ มีสัตว์อะไรบ้าง เป็นต้น การบรรยายภาพนี้ เป็นชั้นที่ง่ายมาก"

"ส่วนชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะก็คล้ายๆ กับชั้นแรก แต่แทนที่จะอธิบายว่าเห็นคน สัตว์ สิ่งของ ก็อธิบายถึงเรื่อง เส้น สี พื้นผิว รูปร่าง ว่ามีเส้นอะไรบ้าง เส้นตรงหรือเส้นโค้ง สี มีสีอะไรบ้าง รูปร่างตรงส่วนใดกลม ส่วนใดเป็นเหลี่ยม เป็นต้น นักเรียนเข้าใจหรือเปล่าครับ"

"สบายมากครับ" เด็กชาย

ตามตามซึ่ง เรียนก่อนข้างอ่อนร้องบอก

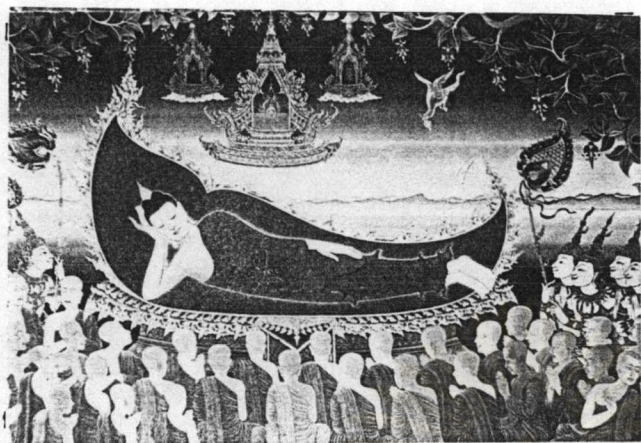
"เออะ ถ้าตามตามเข้าใจ

แล้ว คนอื่นครูไม่ท้วง เอกออกมานำเสนอ
ได้ครับ"

เอกเดิน

ออกไปหน้าชั้นอย่าง
มั่นใจในมือของเขา
มีภาพศิลปะ ไทยอยู่
หลายภาพ ขณะเดียวกัน
ออร์กี้ได้เตรียมคิด
หาวิธีแก้งเอกอยู่ในใจ

"สวัสดีครับ ภาพแรกที่ผมจะให้
คุณครูและเพื่อนๆ ดูคือ ภาพชื่อ
"ปรีณิพพาน" วาดโดย เฉลิมชัย
โฆษิตินันท์ ในภาพนี้จะมี
พระพุทธรูปเจ้าทรงอยู่ในท่านอนตะแคงขวา
พระหัตถ์ทำวพระเศียร รอบๆ พระองค์
มีสิ่งโค้งๆ ยาวๆ พันสีแดงคล้ายบัลลังก์
เบื้องหน้าของพระองค์มีผู้ชาย และพระ
ภิกษุหลายรูป เบื้องหลังเป็นทุ่งโล่ง เบื้อง
มวิมาน นก และต้นไม้ที่กำลังออกดอก

"เก่งมากเอก เธอบรรยายภาพได้ละเอียดดี ต่อไปเข้าสู่ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
ได้เลย จำได้หรือเปล่าว่า ใ้บรรยายถึงเรื่อง เส้น สี รูปร่าง"

"จำได้ครับ ในรูปนี้สีที่เด่น คือ สีแดงซึ่งเป็นสีพื้นของบัลลังก์กับสีแดงแก่จากจีวรของ
พระพุทธรูปเจ้า เส้นขอบบัลลังก์กับเส้นรอบร่างกายของพระพุทธรูปเจ้า เป็นเส้นโค้ง แต่เบื้องหลังที่
เป็นทุ่งโล่งและขอบฟ้าเป็นเส้นนอน ทั้งหมดมีสีเขียวเหลือง ด้านบนเป็นสีม่วง และสีน้ำเงิน รูปร่าง
ของพระพุทธรูปเจ้าดูว่าใหญ่กว่าภิกษุและชายที่เข้าเฝ้าทั้งหมด"

เอกรายงานจบ ครูชัชชัยชมว่า "เธออธิบาย 2 ขั้นนี้ได้ดีมากนะเอก"

เขาค้นมาทางนักเรียนในชั้นแล้วถามว่า "ใครยังไม่เข้าใจ จะให้เอกอธิบายตรงไหนซ้ำอีก มีไหม"

"มีค่ะ" อรพุดขึ้นทันใด "อยากจะให้อธิบายใหม่ทั้งหมดเลย เพราะผู้อธิบายเสียง
เบา ฟังไม่ค่อยรู้เรื่องค่ะ"

เอกแม้จะรู้ว่าโดนแกล้ง แต่เขาก็อธิบายซ้ำทั้งหมดอีกอย่างจำใจ อรทำท่าเบิกบาน
ที่แกล้งคนได้ ส่วนครูชัชชัยนั่งยิ้มๆ เขานึกขำที่เด็กสองคนนี้มีกลิ่นกันแปลกๆ เสมอ

แบบฝึกหัดวิจารณ์

ครูชัชฎาพูดกับนักเรียนว่า

"การบรรยายภาพ กับ การวิเคราะห์ลักษณะ
ที่เอกได้รายงานไปแล้วนั้น นักเรียนควรฝึก
ให้เป็นนิสัย เพราะจะทำให้เด็กเรียนมองสิ่งต่าง ๆ
ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่มองอย่างผิวเผินอีกต่อไป"

เขาขอภาพจากเอกมา 1 ภาพแล้วชี้ให้นักเรียน
ทั้งหมดดูพร้อมกับกล่าวว่า "ภาพนี้ชื่อว่า นางละคร
วาดโดย จักรพันธ์ โปษยกฤต ให้นักเรียนลองหัด

วิจารณ์ตามขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ และขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ โดยอ่านสรุปวิจารณ์
แล้วตอบคำถามข้างท้ายลงในสมุด

สรุปการวิจารณ์ศิลปะ ขั้นที่ 1 กับขั้นที่ 2

ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ คือการบอกลักษณะใหญ่ๆ โดยทั่วไป โดยนักเรียน
จะต้องบอกว่า เห็นภาพอะไรบ้างในงานศิลปะนั้น เช่นภาพ คน สัตว์
สิ่งของ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ คือ การบรรยายลักษณะที่ละเอียดลงไป คือ
ให้บอกเรื่อง เส้น สี รูปร่าง เป็นต้น

ตอบคำถามต่อไปนี้ดูซิว่า ใครทำได้หมด

ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ

1. ในภาพมีอะไรบ้าง บอกมา 3 อย่าง
2. ผู้ที่อยู่ในภาพกำลังทำอะไร
3. เธอแต่งตัวโดยใส่เสื้อผ้าและเครื่องประดับอะไรบ้าง
4. รอบๆ ตัวเธอมีอะไรบ้าง

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ

1. ภาพนางละครนี้ ใช้เส้นอะไรในส่วนใดบ้าง
2. ใช้สีอะไรระบายตรงส่วนใดบ้าง
3. องค์ประกอบอื่นๆ เช่น รูปร่าง พื้นผิว เป็นอย่างไร

มาเล่นเกมนกันเถอะ

เกมแข่งจำ

แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ครูนำภาพศิลปะใหญ่มาให้นักเรียนชมหรือจะเป็นการฉายสไลด์ก็ได้ ให้เวลาพอสมควรแล้ว ปิดภาพ หรือหยุดฉายสไลด์แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มผลัดกันบอกสิ่งที่ได้เห็นในภาพ กลุ่มใดหมดคำตอบก่อนจะเป็นฝ่ายแพ้

ข้อแนะนำสำหรับครูคือ ควรหาภาพที่มีรายละเอียด หรือส่วนประกอบมาก ๆ ถ้าเป็นภาพห้องครัวที่มีเครื่องครัวมาก ๆ หรือภาพตลาดได้จะดีมาก

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดเป็นคำอธิบายศิลปะชั้นบรรยายภาพ
 - ก. พูดเรื่อง เส้น สี พื้นผิว
 - ข. พูดเรื่อง คน สัตว์ ต้นไม้
 - ค. พูดเรื่อง ความสวยของภาพ
 - ง. พูดเรื่องความลำบากในการสร้างภาพ
2. ภาพปรินิพพาน มีสีอะไรที่เด่นที่สุด
 - ก. สีแดง
 - ข. สีเหลือง
 - ค. สีม่วง
 - ง. สีเขียว
3. ข้อใดสร้างขึ้นโดยใช้เส้นนอน
 - ก. ต้นไม้
 - ข. พระพุทธเจ้า
 - ค. พระสงฆ์
 - ง. ทุงโล่งและขอบฟ้า

ตอนที่ 3 การแปลความหมายศิลปะ

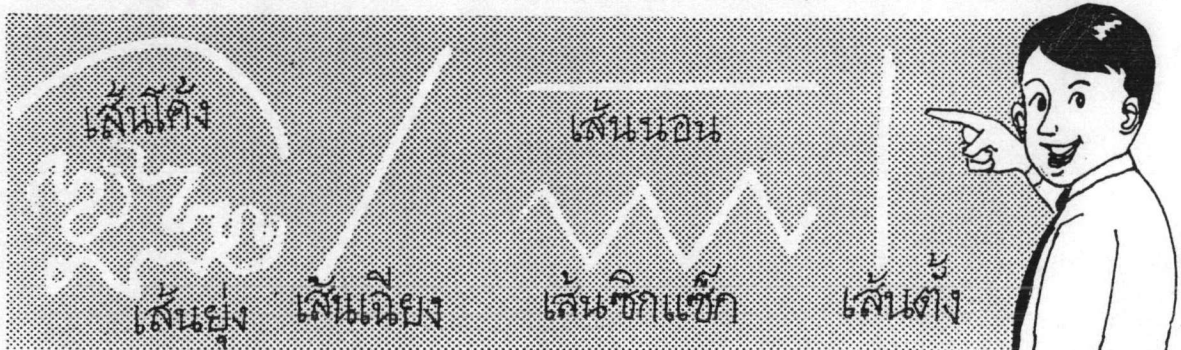

"ก่อนที่นักเรียนจะเข้าสู่ขั้นที่ 3 เรื่อง การแปลความหมาย สิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน คือ เธอจะต้องทราบความหมายของ เส้น สี รูปร่าง ช่องว่าง ที่ศิลปินนำมาประกอบกันเป็นงานศิลปะ จนเกิดภาพต่างๆ มีจุดเด่น และคำนึงถึง ความสมดุลย์ การนำเอา เส้น สี รูปร่าง และช่องว่างมารวมกันนี้ เรียกว่า องค์ประกอบทางศิลปะ

"ครูครับ เกี่ยวกับเส้น สี รูปร่าง เราเรียนไปแล้วในขั้นที่ 2 ไม่ใช่หรือครับ" เอกพูดขึ้น "ใช่แล้วเอก แต่ในขั้นนี้เราไม่เพียงแต่บรรยายลักษณะ เส้นหรือบอกสีเฉยๆ

เราจะต้องทราบความหมายว่า การวางเส้นลักษณะใดให้ความหมายอย่างไร ใช้สีอะไรให้ความหมายอย่างไร เช่น เสร้า ร่าเริง เร้าร้อน เขียวเข็น ถ้าเราทราบความหมายนี้แล้วก็เป็นการง่ายที่จะตีความหมายศิลปะได้ง่ายขึ้น เรามานึกกันในเรื่องเส้นก่อนดีกว่า ไทน์ใครออกมาลากเส้นบนกระดานดำหน่อยสิ เส้นอะไรก็ได้"

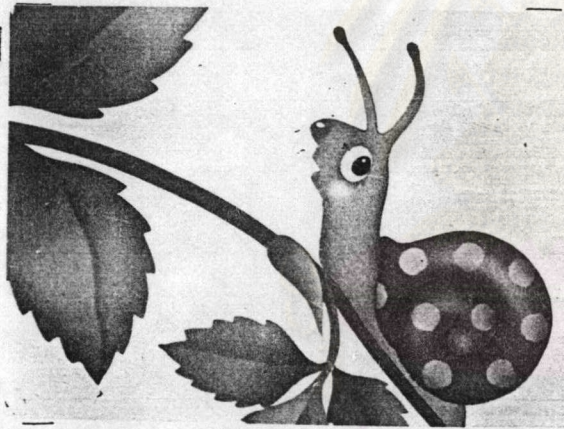
เอกออกมาลากเส้นโค้ง อรลากเส้นนอน ตูมตามออกมาลากเส้นซุกซุกซิก เพื่อนๆ หัวเราะตมตาม ครูชัชชัยรีบบอกว่า "ใช้ได้ เส้นอะไรก็ได้ทั้งนั้น ทุกเส้นล้วนมีความหมาย"

เส้น

เส้นนอนให้ความรู้สึกสงบ

เส้นโค้งให้ความรู้สึกอ่อนโยน

เส้นเฉียงให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

ครูชูชัยกล่าวต่อไปว่า

"ครูขอสรุปว่า เส้นตรงนอนที่อร
ออกมาเขียนนั้น เรียกว่า เส้นนอน
เส้นนอนนี้ให้ความรู้สึกสงบเหมือนผิว
ของน้ำทะเล (ภาพบน) หรือเหมือน
คนนอน ส่วนเส้นที่เอิกเขียนนั้น
เรียกว่า เส้นโค้ง เส้นโค้งให้
ความรู้สึกอ่อนช้อย นุ่มนวล เหมือน
ไม้ที่โค้งอ่อน (ภาพกลาง) หรือคนที่
โค้งคำนับ ส่วนเส้นขยุกขยิกของ
ตุ่มตาม เรียกว่า เส้นยุ่ง
เส้นยุ่งนี้ ให้ความรู้สึกวุ่นวาย
สับสน เหมือนเชือกที่พันกันยุ่งๆ"

"นอกจากนี้ยังมี เส้นตรงตั้ง
ซึ่งให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง
เหมือนคนยืนตรง หรือเสาธง
เส้นตรงเฉียง ให้ความรู้สึกไม่มั่นคง
เคลื่อนไหว เช่น ไม้เอน สายชิงช้า
(ภาพล่าง) ดิกเอน คนวิ่ง เป็นต้น"

๑๓

สีน้ำเงินให้ความรู้สึกสุขุมเยือกเย็น

สีฟ้าให้ความรู้สึกสงบ

สีเขียวให้ความรู้สึกสบาย สดชื่น

"ใครชอบสีอะไรบ้าง" ครูชูชัยถามเด็ก ๆ "บอกสีที่ชอบมาคนละสองสามสี"

"ผมชอบสีน้ำเงิน สีฟ้า และสีเขียวครับ" เอกตอบ "หนูชอบสีชมพู สีส้ม และสีเหลืองอ่อนค่ะ" อรตอบ ส่วนตมตาม เขาลุกขึ้นตอบบ้างว่า "ผมชอบสีแดง กับสีแสดครับ"

"เอาล่ะเรามาทายนิสัยกันดีกว่า ครูจะดูความหมายของสีแล้วมาทายนิสัยของเอก อร และตมตาม ดีไหม" เด็ก ๆ ตอบว่า ตีครับ / ตีค่ะ

"สีน้ำเงิน ให้ความรู้สึกสุขุมเยือกเย็น เอาการเอางาน"

"สีฟ้า ให้ความรู้สึกสงบ พักผ่อน"

"สีเขียว ให้ความรู้สึกสบาย สดชื่น"

"ทั้งสีน้ำเงิน สีฟ้า และสีเขียว เป็นกลุ่มสีเขียว"

เอกชอบสีเหล่านี้ ฉะนั้น นิสัยของเอกจึง

ออกไปทางสุขุม เอาการเอางาน ขณะเดียวกัน

ก็เป็นคนสดชื่นแจ่มใส แต่บางครั้งก็ขบขี้ยวโมโห

ผู้อื่น นิสัยของเอก เป็นอย่างนี้หรือเปล่า

เพื่อนๆ ลองบอกซิ"

เธอชอบสีเขียว

สีชมพูให้ความรู้สึกน่ารัก

สีส้มให้ความรู้สึกร้อนแรง

สีเหลืองให้ความรู้สึกสดใส

สีแดงสดให้ความรู้สึกอันตราย

เพื่อนๆ พวกกันพยักหน้าเห็นด้วย แต่อรพูดเปรยออกมาว่า "เป็นคนประสาทมากกว่า"

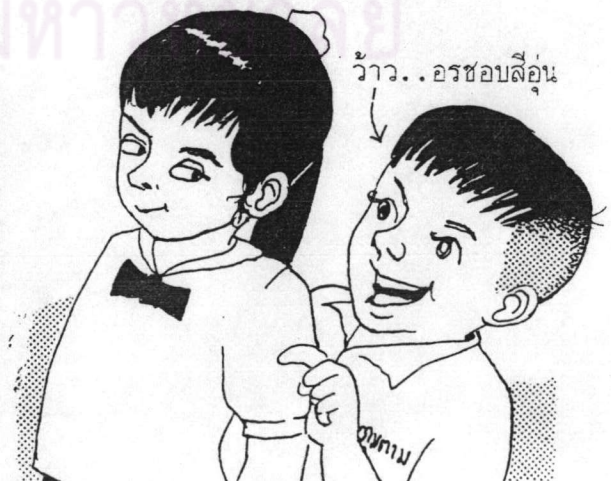
"สีชมพู ให้ความรู้สึกนุ่มนวล สดชื่นน่ารัก"

"สีส้ม ให้ความรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น ร้อนแรง"

"สีเหลือง" ให้ความรู้สึก สดชื่นน่ารัก"

ทั้งสีชมพู สีส้ม และสีเหลือง เป็นกลุ่มสีอ่อน อรชอบสีเหล่านี้ ฉะนั้นนิสัยของอรจึงออกไปทางสนุกสนาน ชอบความตื่นเต้น แต่บางครั้งก็เป็นคนเจ้าแง่เจ้าอน ถูกไหม" เพื่อนพยักหน้าอรนั่งยิ้มน้อยยิ้มใหญ่ แต่ทันใดนั้นสีหน้าจากยิ้มก็เปลี่ยนเป็นบึ้งตึงเมื่อได้ยินเอกพูดว่า "ไม่จริงครับครู เขาเป็นคนยุ่งมากกว่า" "เธอนั้นแหละประสาทม" อรสวนทันควันเอกทำหน้าตื่น เพื่อนๆ และครูชัชชัยพากันยิ้มขบขัน

"สีแดงสด กับ สีแสด ให้ความรู้สึกอันตรายและร้อนแรงมาก นิสัยของตุ้มตามจึงน่าจะออกไปทางสนุกสนานน่ารักมาก บางครั้งก็ค่อนข้างจะรุนแรงอยู่เหมือนกัน จริงหรือเปล่า" เพื่อนคนหนึ่งพูดเสริมว่า "นี่แหละคนประสาทมตัวจริง"

มา เล่น เกม กัน เอะ

เกมหาคู่

ครูนำภาพศิลปะ (จากนิตยสาร หรือภาพโปสเตอร์) มาตัดเป็น 2 ท่อน ท่อนหนึ่งแจกให้นักเรียน อีกท่อนหนึ่งใส่กล่องรวมกันไว้หน้าชั้น นักเรียนแต่ละคนจะมีภาพครึ่งท่อนคนละไม่ต่ำกว่า 2 ภาพ

ครูจับภาพครึ่งท่อนที่อยู่ในกล่องขึ้นมาทีละภาพ แล้วแสดงให้นักเรียนดูว่าอีกครึ่งท่อนที่เหลืออยู่ที่ใคร ใครมีภาพที่ตรงกันที่ 2 ภาพก่อนเป็นผู้ชนะ ครูจับขึ้นมาจนหมดกล่อง กลุ่มใดต่อภาพได้มากเป็นผู้ชนะประเภทกลุ่ม

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. เส้นจากมือที่กำลังรำละครเป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกอย่างไร	3. สีจากต้นไม้ใบหญ้า ให้ความรู้สึกอย่างไร
ก. สงบ	ก. กลุ้มใจ
ข. อ่อนช้อย	ข. สนุกสนาน
ค. เคลื่อนไหว	ค. ขลิบ สุขุม
ง. วุ่นวายสับสน	ง. ชื่นใจ สบายใจ
2. สีของดอกทานตะวัน ให้ความรู้สึกอย่างไร	
ก. สุขุม เยือกเย็น	
ข. สดชื่น รื่นเร็ง	
ค. ร้อนแรง เร่าร้อน	
ง. นุ่มนวล อ่อนหวาน	

จุดเด่น

"ในห้องนี้นักเรียนคนใดเด่นบ้าง" ครูชัชชัยถามนักเรียน

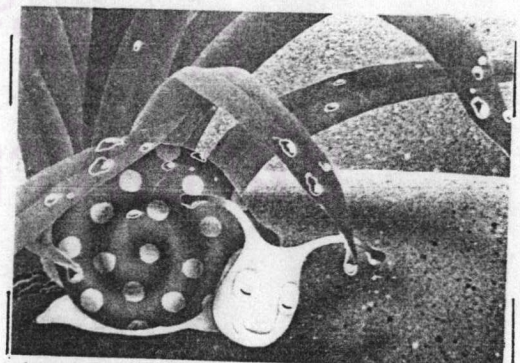
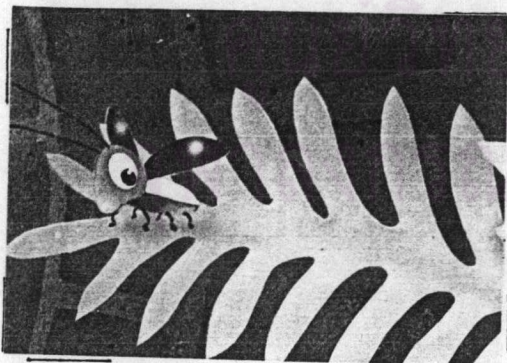
"หนูว่าอรคนหนึ่งค่ะ เพราะเป็นคนสวย เป็นคนสนุกสนานและยังเรียนเก่งอีกด้วยค่ะ"
นักเรียนคนหนึ่งตอบ อีกคนหนึ่งให้ความเห็นว่า "ผมว่าเอกก็เด่นครับ เพราะเขาเป็นหัวหน้าชั้น
เอาการเองานดี และยังเรียนเก่งอีกด้วยครับ" "หนูว่าตมตามค่ะ เพราะเขาชอบทำอะไรแปลกๆ
ให้พวกเราได้หัวเราะกันเส่มงๆ"

ครูชัชชัยกล่าวว่า "อยู่กับหลายๆ คนย่อมมีคนเดียว ศิลปะก็มีจุดเด่นเช่นกัน โดยเฉพาะ
ภาพเขียนนั้น สิ่งที่ทำให้เด่นได้ คือ เส้น สี รูปร่าง ช่องว่าง....."

"จุดเด่นจากรูปร่างลักษณะ คือการที่ศิลปิน
สร้างรูปร่างให้ใหญ่ หรือทำลักษณะให้แปลก
และน่าสนใจ"

"จุดเด่นจากการให้มีช่องว่าง คือ
การทำให้บริเวณที่จะให้เด่นมีพื้นที่หลังโล่ง
ไม่ให้มีสิ่งที่ยุ่งเหยิงหรือล้นสน"

"จุดเด่นจากเส้น คือ การที่ศิลปินใช้เส้น
พาสายตาไปสู่สิ่งที่ต้องการเน้นให้เด่น"

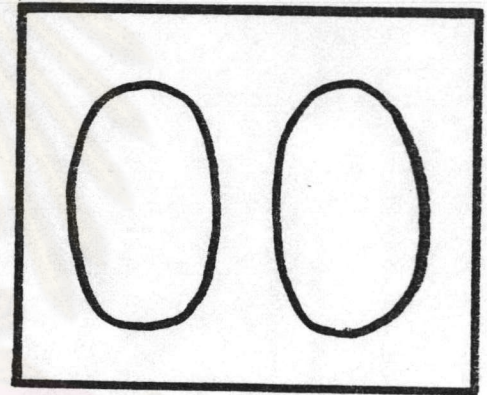
"จุดเด่นจากการใช้สี คือ การที่ศิลปิน
ใช้สีระบายให้เด่นบริเวณที่ต้องการเน้น"

ความสมดุลย์

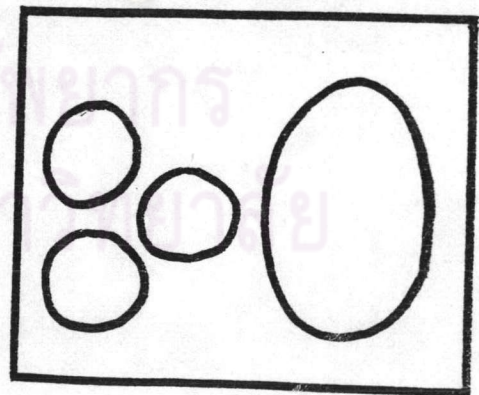
"นักเรียนคงเคยเล่นกระดานหก และคงจะทราบว่า ถ้าเด็กที่เล่นกระดานหกทั้งสองข้างมีรูปร่างเท่ากัน แผ่นกระดานหกก็จะนิ่งๆ เพราะทั้งสองข้างหนักเท่ากัน เรียกว่า มีความสมดุลย์กัน แต่ถ้าข้างหนึ่งเป็นคนอ้วน อีกข้างหนึ่งเป็นคนผอมจะเกิดอะไรขึ้น"

"คนอ้วนลงมาที่พื้นดิน คนผอมลอยขึ้นข้างบนครับ" เด็กคนหนึ่งตอบ

"ใช่ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า ความไม่สมดุลย์ ภาพศิลปะเราก็ต้องคำนึงถึงความสมดุลย์เหมือนกัน" เขากล่าวต่อไปว่า "เราแบ่งภาพศิลปะออกเป็นสองข้าง คือ ด้านซ้ายกับด้านขวา แล้วดูว่าภาพสองข้างเท่ากันหรือไม่ โดยคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้"

"1. วัตถุข้างซ้ายมีขนาดเท่ากับขนาดวัตถุด้านขวา ก็มีความสมดุลย์"

"2. วัตถุข้างขวา (หรือซ้าย) มีขนาดใหญ่กว่าวัตถุข้างซ้าย (หรือขวา) แต่ข้างซ้าย (หรือขวา) มีหลายชิ้น ก็มีความสมดุลย์"

เอกแปลความหมายศิลปะ

"เออะละ ต่อไปนี้นักเรียนก็คงจะวิจารณ์ชั้นที่ 3 กันได้แล้ว โดยการนำความรู้ที่ครูอธิบายมาทั้งหมดมาใช้ประกอบการแปลความหมายศิลปะ"

"ศิลปะไทยของเอกคงมีอีกหลายภาพที่น่าสนใจ ขอเชิญวิจารณ์ต่อไปได้เลยครับ แต่อย่าลืมว่าก่อนที่จะเข้าสู่ชั้นที่ 3 การแปลความหมาย ควรเริ่มตั้งแต่ชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ และชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะก่อน จึงจะเป็นไปตามลำดับอย่างถูกต้อง"

เอกแสดงภาพให้เพื่อนๆ ดูแล้วกล่าวว่า "ภาพนี้เป็นภาพเขียนไทยอีกเช่นเดียวกัน ชื่อภาพ แม่ธรณีบีบมวยผม เป็นจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาของวัดสมณุสวก จังหวัดนนทบุรี"

"เพื่อนๆ คงจะเห็นว่า ภาพนางธรณีเป็นภาพผู้หญิงนั่งคุกเข่าข้างหนึ่ง ซ้ายอีกข้างหนึ่ง ชั้นเข้าชั้น แขนซ้ายโค้งเหนือศีรษะ มือซ้ายจับมวยผม ส่วนแขนขวายื่นไปทางด้านหลัง ตั้งมือขึ้นจับปลายผม ใบหน้าของแม่ธรณีมองเหลียวหลัง รอบๆ มีซุ้มครอบอยู่ครับ"

"ดีมากเอก จากชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ก็เข้าสู่ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ได้เลย"

ครูชูชัยบอก

"ภาพนี้ะครับ มีลักษณะเป็นเส้นโค้ง อยู่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นลำตัว แขนทั้งซ้ายขวา และขาทั้งสองข้าง หน้านั่ง เครื่องประดับ เส้นผม นิ้วมือนิ้วเท้าเป็นเส้นโค้ง ส่วนสีนั้นเราจะเห็นว่า ผิวของแม่ธรณีเป็นสีเขียวนวล หน้านั่งมีสีแดงและสีคราม พื้นหลังเป็นสีน้ำตาลแก่ครับ"

"เอะละ หนักก็เข้าสู่ขั้นที่ 3 การแปล
ความหมายได้เลยครับ"

"ภาพแม่ธรณีใช้เส้นโค้งอยู่ทั่วไป
ทำให้ภาพมีความนุ่มนวลอ่อนช้อยมาก การที่มีพื้นหลัง
สีเข้มทำให้แม่ธรณีเด่น ชุ่มที่ครอบแม่ธรณีเป็น
เหมือนกรอบที่เน้นความสำคัญของแม่ธรณี ทำให้
แม่ธรณีเด่นยิ่งขึ้น แม้ว่าภาพนี้จะเป็นเหตุการณ์ตอนที่
แม่ธรณีกำลังบีบมวยผมเพื่อปราบมารที่มารุกราน
พระพุทธเจ้าก็ตาม แต่แม่ธรณีก็ไม่ได้มีท่าทางดูร้าย
ช่างผู้วาดคงเน้นในเรื่องความงามมากกว่าเน้น
เรื่องราวให้มีความสมจริงครับ"

เอกไค้ เพื่อนๆ ปรบมือ ครูชูชัยถามนักเรียนว่า "นักเรียนคนใดยังไม่เข้าใจ และ
อยากจะให้เอกอธิบายส่วนใดซ้ำอีกมีไหมครับ"

อรยกมือทันที "มีค่ะ อันที่จริงหนูเข้าใจดีค่ะ แต่เพื่อนๆ อีกหลายคนบอกว่ายังไม่เข้าใจ
อยากให้ผู้นำเสนออธิบายซ้ำทั้งหมดอีกครั้งหนึ่งค่ะ"

เอกหันหน้าไปทางครูชูชัยพร้อมกับพูดขึ้นทันใด "คุณครูครับ เมื่อก่อนบอกว่าเธอเข้าใจดี
ให้ออร์ออกมาอธิบายแทนผมเถอะครับ ผมรู้สึกอึดอัดอยากดื่ม้ำและขอพักสักประเดี๋ยว นะครับคุณครู"

ครูชูชัยนึกสนุกด้วย เลยพยักหน้า
ออร์จึงต้องออกไปอธิบายแทนเอกด้วยใบหน้า
บอกรุญไม่รับ นับเป็นครั้งแรกที่ถูกเอกแกล้ง
กลับมาบ้าง ส่วนเอกเดินไปดื่ม้ำด้วยใบหน้า
ยิ้มแย้มแจ่มใส "ให้ทุกซ์แก่ท่านทุกซ์นั้นถึงตัว"
เขาพิมพ์เบาๆ พอให้ออร์ได้ยิน

อยากคุยแข่ง

แบบฝึกหัดวิจารณ์

"มาฝึกวิจารณ์กันเหมือนเดิม ภาพนี้ชื่อว่า ไก่แจ้ วาดโดย ช่าง มุลินิจ ตอนที่เราได้ 3 ชั้นแล้ว คือชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ และชั้นที่ 3 การแปลความหมาย โปรดจำไว้ว่า..."

การแปลความหมาย คือ การบอกความรู้สึกที่ได้จากการดูงานศิลปะ โดยใช้หลักการทางด้านการใช้ เส้น สี รูปร่าง ช่องว่าง ที่ประกอบกันแล้วทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆแก่ผู้ดู เช่น ภาพนี้มีเส้นโค้งมากมายทำให้ดูอ่อนช้อยนุ่มนวล เป็นต้น

"ต่อไปให้นักเรียนตอบคำถามได้แล้วครับ"

1. มีอะไรอยู่ในภาพบ้าง
2. ต่อไปชั้นที่ 2 ลองบอกซิว่า ศิลปินใช้สี เส้น รูปร่างลักษณะอย่างไร
3. เข้าสู่ชั้นที่ 3 ศิลปินใช้สีและเส้นอย่างนั้นให้ความรู้สึกอย่างไรแก่นักเรียน
4. ความสมดุลย์ของภาพเป็นอย่างไร ถูกต้องหรือไม่
5. จุดเด่นของภาพอยู่ที่ใด เพราะเหตุใดสิ่งนี้จึงเป็นจุดเด่นได้ ศิลปินใช้วิธีใดที่ทำให้สิ่งนี้เป็นจุดเด่น
6. นักเรียนคิดว่า ศิลปินมีความมุ่งหวังอะไรในการวาดภาพนี้ เขาต้องการสื่อความหมายอะไรแก่ผู้ชม"

มา เล่นบทบาทสมมุติกันเถอะ

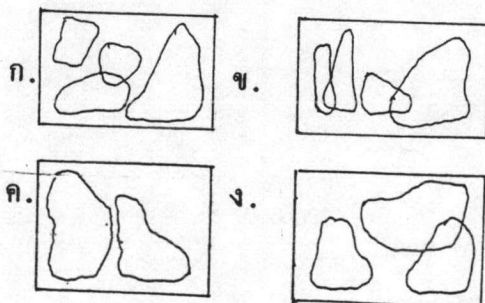
บทบาทการประมูลศิลปะกรรม

แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเป็นพ่อค้าศิลปะที่นำศิลปะออกมาประมูล อีกฝ่ายหนึ่งเป็นลูกค้าประมูลศิลปะ ครูจัดสถานการณ์ให้เด็กแสดงบทบาทการประมูล โดยใช้เงินที่ครูจัดทำขึ้นซื้อขาย พ่อค้าจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรมที่นำออกมาประมูลเป็นอย่างดี เขาจะบรรยายก่อนเปิดโอกาสให้ประมูล ส่วนลูกค้าควรมีเกณฑ์ในการพิจารณา โดยคำนึงถึงองค์ประกอบทางศิลปะต่าง ๆ เช่น สี การจัดภาพความงาม ความน่าสนใจ ฯลฯ แล้วตัดสินใจด้วยตนเอง ว่า ศิลปะกรรมชิ้นใดควรมีราคาประมูลสูงสุดเพียงใด (ศิลปกรรมที่ใช้ อาจเป็นภาพใหญ่ หรือจากรูปถ่าย หรือรูปปั้นที่พอจะหาได้ (อาจยืมมาจัดกิจกรรมก่อนแล้วค่อยคืนก็ได้)

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

- ภาพของใครเป็นจุดเด่นกว่าภาพอื่น
 - นาย ก รูปร่างใหญ่กว่าเพื่อน
 - นาย ข ใส่เสื้อลายดอก เพื่อน ๆ ใส่เสื้อลายทาง
 - นาย ค อยู่รวมกันเพื่อน ๆ หลายคน
 - นาย ง ใส่เสื้อสีน้ำเงินเพื่อน ๆ ใส่เสื้อสีฟ้า
- สิ่งใดที่ทำให้แม่ธรณีเด่นขึ้นมา
 - ท่านั่งคุกเข่าข้างหนึ่ง
 - ผ้านุ่งสีเดียวกับซุ้ม
 - แม่ธรณีมองเหลียวหลัง
 - มีซุ้มเป็นกรอบ

2. ภาพในข้อใดให้ความรู้สึกหนักไปทางซ้าย

- แม่ธรณีกำลังอยู่ในท่าบราบมาร ข้างขวาแม่ธรณีแสดงลักษณะอย่างไร
 - โกธธ
 - งวม
 - คุร้าย
 - เป็นผู้ชนะ

ตอนที่ 4 การตัดสินคุณค่าศิลปะ

เมื่อออกรอกมาทบทวนชั้นที่ 3 แพนเอกเสร็จแล้ว ขณะกำลังเตรียมตัวจะเดินกลับไปนั่งที่ ครูชูชัย ได้ออกให้รออยู่ต่อไปก่อนเพื่อนำเสนอในชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า ต่อไป

"ตัดสินคุณค่าอย่างไรคะ คุณครู" อรถาม

"ไม่ยากหรอก การตัดสินคุณค่าก็คือ การใช้ความคิดเห็นของผู้วิจารณ์เอง ตัดสินว่า ผลงานศิลปะนั้นๆ ดีหรือไม่ดี พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ เช่น บอกว่าสวย ก็ต้องบอกต่อไปว่า สวยอย่างไร หรือถ้าบอกว่าไม่สวย ไม่สวยอย่างไร"

"ยกตัวอย่าง ภาพแม่ธรณีของเอก ครูตัดสินคุณค่าว่า เป็นภาพที่งามมาก ช่างเขียน เขาทำได้อ่อนช้อย นุ่มนวล เพราะจากการใช้เส้นโค้งประกอบกับการเขียนตกแต่ง เครื่องประดับ อย่างละเอียด นอกจากนี้ภาพแม่ธรณียังเด่นสะดุดตา เพราะผู้วาดได้เขียนพื้นหลังเป็นสีเข้ม และวาดซุ้มครอบไว้ ภาพนี้จึงงามอย่างสมบูรณ์"

"นักเรียนเห็นไหม ครูตัดสินคุณค่าโดยเริ่มจากบอกว่า ภาพงาม แล้วให้เหตุผลว่า เพราะอะไรจึงงาม สุดท้ายก็สรุป ว่างามอย่างสมบูรณ์ อรพอจะตัดสินคุณค่าได้หรือเปล่า ถ้าไม่ถนัดจะให้เอกออกมาลองดู บางทีอาจจะช่วยได้"

อรค้อนให้ครูควั่นหนึ่ง "ไม่ต้องหรอกค่ะ เรื่องง่ายๆ แค่นี้"

ได้ยินครูชูชัยยั่วอร และออร์ก้อนควั่นๆ ให้ครู เพื่อนๆ จึงพากันหัวเราะชอบใจ ตามตาม ร้องว่า "พระเอกจะช่วยก็ไม่ยอม"

อรรู้ตามทันทีที่เขาพูดจบ "เดี๋ยวเถอะ นายตาม เดี๋ยวเจอดี"

อรตัตตลีนคุณค่าศิลปะ

"ลั้วลิต๊ะ ภาพนี้เป็นศิลปะสากล

ชื่อว่า โมนา ลิซ่า วาดโดย เลโอนาโด ดา วินชี"

"อย่าลืม เริ่มวิจารณ์ตั้งแต่ขั้นที่ 1

เป็นต้นไปเลยนะ" ครูชูชัยพูดแทรกขึ้น

"คะ เพื่อนๆ คงจะเห็นว่าภาพนี้เป็นภาพ ผู้หญิงนั่งอยู่บนเก้าอี้ วางมือประสานอยู่บน ท้าวแขนเก้าอี้ เธอใส่เสื้อสีดำคล้ำๆ เบื้องหลัง เป็นภาพวิว มีทางคดเคี้ยว มีภูเขาเตี้ยๆ และ พื้นน้ำ โบริหน้าของ โมนา ลิซ่า มีสายตาที่กำลัง ขำเล็กน้อย ปากยิ้มเล็กน้อย"

"อร บรรยายภาพ ได้ยอดเยี่ยมจริงๆ ต่อไป เข้าขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะได้เลย"

"ศิลปินวาดให้มีแสงสว่างบริเวณโบริหน้า เนินอก เบื้องหลังเป็นวิวมมต่ำ ลึครวมแก่ มีแสงสว่างเล็กน้อยตามทางเดินที่คดเคี้ยว เสื้อผ้ามีรอยยับต้องแสง เส้นรอบๆ ตัวโมนา ลิซ่า ไม่ว่าจะ เป็นเส้นตามขอบของเสื้อผ้า และบริเวณมือ ของเธอล้วนเป็นเส้นโค้ง"

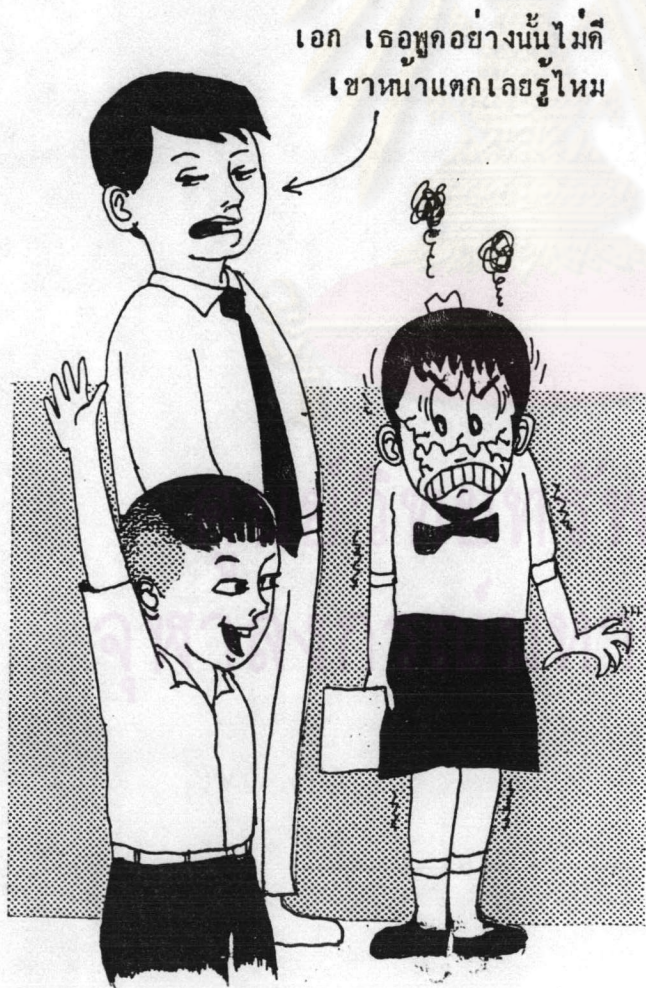
"เก่งมากออร์ ไม่มีที่ติเลย" อรยิ้มเป็นเมื่อครูชม "ต่อไปเป็นขั้นอะไรนะ"

"ขั้นแปลความหมายคะ ภาพโมนา ลิซ่านี้ ส่วนใหญ่เป็นเส้นโค้ง ทำให้เธออ่อนหวาน นุ่มนวล การที่เธอยิ้มเล็กน้อย ประกอบกับสายตาที่ขำเล็กน้อย ทำให้เธอดูมีเสน่ห์และเป็นปริศนา การที่บรรยากาศรอบๆ ตัวเธอมีความลึกซึ้ง ก็ยิ่งทำให้ โมนา ลิซ่ามีลักษณะลึกซึ้งและเป็นปริศนา มากขึ้น ภาพจึงดูไม่เบื่อ เพื่อนๆ ดูที่มือของเธอจะคะ ศิลปินวาดได้กลมกลึงด้วยการแรเงาที่ ประณีตมาก ทำให้มือของเธอนุ่มนวลอ่อนหวาน"

เพื่อนๆ ปรบมือ ที่อรรถแปลความหมายได้สมบูรณ์อย่างไม่น่าเชื่อ "เชิฐอรรายงาน
 ชั้นที่ 4 การตัดสินใจคุณค่าได้เลยครับ" ครูชัชชัยบอก

"ภาพโมนาลิซ่านี้ ไม่ใช่สวยธรรมดาณะคะ แต่เป็นความสวยอย่างมหัศจรรย์
 เลยทีเดียว เพราะศิลปินผู้วาดได้ใช้องค์ประกอบหลายอย่างที่จะช่วยเน้นให้ใบหน้าของเธอสวยแบบ
 มีปริศนา เพียงการวาดให้มีรอยยิ้ม และสายตาที่ชำเลืองเท่านั้นยังไม่พอ เขาจึงวาดภาพวิวด้านหลัง
 ให้ดูกลับ ตลอดจนเสื้อผ้าของเธอก็ทำให้มีสีคล้ำๆ แม้ว่าเขาจะวาดให้มีสีสวยได้ก็ตาม แต่เขาไม่
 วาดให้มีสีสวยๆ เพราะความสวยของเสื้อผ้าจะแย่งความเด่นไปจากเธอ ใบหน้าของเธอก็จะไม่
 ลึกลับแบบนี้ ดังนั้น ภาพโมนาลิซ่าจึงไม่ใช่สวยงามธรรมดา แต่เป็นความงามที่มหัศจรรย์ น่าศึกษา
 น่าสงสัย ถ้าจะถามว่า ภาพนี้มีที่ใดไหม ขอตอบว่าไม่มี"

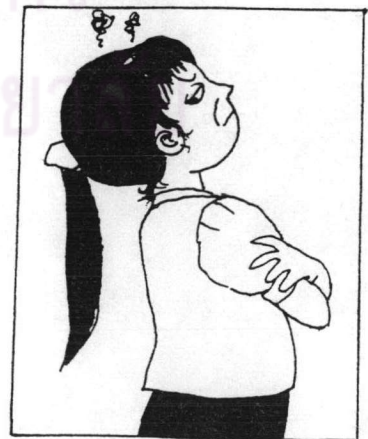
เพื่อนทุกคนปรบมือ ครูก็ปรบมือพร้อมทั้งยกนิ้วให้ อรยิ้มกล่าวว่าขอบคุณ
 "มีใครสงสัยอีกหรือเปล่า" อรถาม

เอก เธอพูดอย่างนั้นไม่คื
 เขาหนาแตกเลยรู้ไหม

เอกยกมือ "ผมครับ ผมยังสงสัย
 แต่ไม่อยากฟังคำอธิบายซ้ำพรอครับ
 เพราะผู้นำเสนอพูดเสียงท้วนเกินไป
 ไม่น่าฟังครับ"

"จะพูดอย่างนี้มีอะไรไหม"
 อรได้กลับทันควัน เอกทูปปากเงียบ
 ครูชัชชัยมอง เด็กทั้งสอง แล้วกล่าวว่า
 "เมื่อไหร่สองคนนี้จะพูดดีๆ กันสักที"
 อรเบ้าปาก แล้วพูดว่า
 "ชาติหน้า"

แบบฝึกหัดวิจารณ์

ครูชูชัยขอภาพอรมาหนึ่งภาพให้นักเรียนฝึกหัดวิจารณ์กันอีกเช่นเคย
 "ภาพนี้ชื่อว่า แม่พระนั่งบัลลังก์" วาดโดย ราฟาเอล ให้นักเรียนฝึกหัดวิจารณ์ คราวนี้เรามีครบ
 4 ชั้นแล้ว คือชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ชั้นที่ 3 การแปลความหมาย
 และชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

ชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า คือ การตัดสินผลงานทางศิลปะด้วยความเห็นของนักเรียนเอง
 ชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พร้อมทั้งให้เหตุผลด้วย เช่น กล่าวว่า ภาพนี้สวย
 เพราะดูอ่อนช้อยงดงามจากการใช้เส้นโค้งที่เหมาะสม เป็นต้น

"ต่อไปให้นักเรียนตอบคำถามสรุปทั้ง 4 ชั้นดังนี้

1. ชั้นที่ 1 ลองบอกซิว่า มีอะไรอยู่ในภาพบ้าง
2. ชั้นที่ 2 ลองบอกซิว่า ศิลปินใช้สี เส้น รูปร่างลักษณะอย่างไร
3. ชั้นที่ 3 การใช้สี เส้น รูปร่าง การให้แสง การเน้นจุดเด่น ให้ความรู้สึก
 อย่างไรแก่ผู้ชม
4. อีกคำถามหนึ่งสำหรับชั้นที่ 3 คือ ศิลปินเน้นเรื่องราวอย่างไร เขามีวัตถุประสงค์
 อะไร ให้นักเรียนเดาใจศิลปินและให้เหตุผลด้วย
5. ต่อไปถึงชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า ครูสอบถามว่า นักเรียนชอบภาพนี้หรือไม่ เพราะ
 อะไร ภาพนี้ดีหรือไม่ดีอย่างไร"

มาได้วาทีกันเถอะ

โต้วาที เรื่อง ภาพนี้สวยดี แต่...

ครูจัดให้นักเรียนเป็นสองกลุ่ม ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายค้านแต่ละฝ่ายส่งตัวแทนออกมาชั้นประมาณ 3 คนเพื่อโต้วาที ครูนำภาพใหญ่มาให้นักเรียนชมเป็นภาพที่ให้มีการโต้วาทีกัน ฝ่ายสนับสนุนหาเหตุผลว่าภาพดังกล่าวดีสวยต่าง ๆ ส่วนฝ่ายค้านวิจารณ์ว่ามีข้อเสียต่าง ๆ ครูให้คะแนนที่เหตุผลว่ากลุ่มใดจะมีเหตุผลน่าฟังที่สุด เป็นผู้ชนะ

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดเป็นคำพูดในลักษณะตัดสิน
 - ก. ภาพนี้สวยมาก
 - ข. ภาพนี้มีเส้นตรงมาก
 - ค. ภาพนี้มีสีเป็นกลุ่มสีเย็น
 - ง. ภาพนี้มีรูปคนเป็นชายกับหญิง
2. มือของโมนาลิซ่า ดูมนวล และ

เด่นมากเพราะอะไร

 - ก. รอบ ๆ มือมีเส้นยุ่ง
 - ข. รอบ ๆ มือมีสีไม่สดใน
 - ค. มือทั้งสองวางทับกัน
 - ง. ถูกข้อ ก และข้อ ข
3. บรรยากาศรอบ ๆ โมหลลิซ่า

ให้ความรู้สึกอย่างไรแก่นักเรียนมากที่สุด

 - ก. ตื่นเต้น รุนแรง
 - ข. สงบ เยือกเย็น
 - ค. กลุ้มใจ ทุกข์ใจ
 - ง. สนุกสนาน รื่นเริง

ตอนที่ 5 อรวิจารณ์ครบ 4 ชั้น

อรยังต้องนำเสน่อีก 1 ภาพ การนำเสน่อครั้งนี้เป็นการทบทวนการวิจารณ์ทั้ง 4 ชั้น ครูชัชชัยได้แนะนำว่า "คราวนี้ไม่ต้องบอกว่าถึงขั้นไหนแล้ว นักเรียนวิจารณ์ให้เหมือนการพูดคุยกันธรรมดาได้จะดีมาก"

อรนำภาพหนึ่งมาให้เพื่อนๆ ดู ทุกคนต่างพากันสนใจ เพราะในภาพมีการระบายสีที่แปลก "ภาพนี้มีชื่อว่า ภาพเหมือนตนเอง วาดโดยแวนโก๊ะ ค่ะ" อรบอก

"มันเป็นภาพของผู้ชายวัยกลางคน มีหนวดเครารุงรัง ใส่หมวกปีก ใสเสื้อสีดำ ค่ะ" อรบรรยาย

อรกล่าวต่อไปว่า "การให้สีของภาพนี้ทำโดยการแต้มสีเป็นจุด หรือขีดเล็กๆ อยู่ทั่วไป บนใบหน้าให้สีอ่อน เช่นสีแสด สีส้ม แต่ฉากหลังและเสื้อเป็นสีเขียว คือสีน้ำเงิน สีฟ้า สีดำ อย่างไรก็ตามในส่วนที่เป็นสีเขียวก็มีสีอ่อนผสมอยู่ด้วย เช่น ฉากหลังกับเสื้อซึ่งเป็นสีเขียว ก็มีสีแสดผสมอยู่เล็กน้อย"

"ไม่เห็นอรพูดเรื่องเส้นเลยครับ" เอกทักท้วง

"อ้อ...ครูขอบอกว่าบางภาพถ้าผู้วาดเขาไม่เน้นเรื่องเส้น เราก็ไม่จำเป็นต้องพูดถึงได้อย่างภาพนี้ ดูเหมือนเขาจะเน้นในเรื่องการให้สีมาก"

"ไม่อยากฟังเสียงนกเสียงกาทรอกค่ะ เพื่อนๆ ฟังต่อนะคะ ภาพนี้ดูใบหน้าเหมือนคนกำลังคิดมาก ขีดต่างๆ บนใบหน้าให้ความรู้สึกยุ่งยากซับซ้อน ฉากหลังที่เป็นสีเขียวและเสื้อสีดำทำให้ดูเคร่งขรึมมากยิ่งขึ้น ภาพนี้จุดเด่นอยู่ที่ใบหน้า เนื่องจากใช้สีอ่อนท่ามกลางสีเขียวเหมือนจะเน้นความรู้สึกกังวลใจหรือกลัวใจ"

ก่อนที่อรรถะรายงานขั้นต่อไป ครูชูชัยได้ขอกล่าวแทรกว่า "ครูอยากจะทดสอบความเข้าใจของนักเรียนเสียหน่อย โดยการถามนักเรียนว่า ที่อรรถะรายงานจบไปเมื่อสักครู่ เป็นชั้นที่เท่าไร เรียกว่าอะไร ใครตอบได้"

นักเรียนยกมือกันสลับอน ครูชูชัยเห็นตามตามยกมือเช่นเดียวกัน จึงถามว่า "ตามตามตอบชื่อว่าชั้นที่เท่าไร" ตามตามลุกขึ้นตอบว่า "ชั้นที่ 3 ครับ" เพื่อนๆ ปรบมือ ครูชูชัยถามต่อไปว่า "ถูกแล้วครับ แต่เอ...ชั้นที่ 3 นี้เขาเรียกว่าอะไร"

"เรียกว่า การแปลลักษณะครับ" ตามตามตอบอย่างมั่นใจ เพื่อนๆ ฮ่าฮ่าพร้อมๆ กัน

"เกือบถูกเลย ตามตาม ที่ถูกต้องคือ การแปลความหมายครับ" ครูชูชัยบอก

"ครูขอทบทวนว่า การแปลความหมายนี้ สังเกตได้ง่ายคือ การรายงานจะเน้นการแสดงความคิดเห็นว่าให้ความรู้สึกอย่างไรต่อภาพที่เห็น เช่น ที่อรรถะบอกว่า ชิดต่างๆ บนใบหน้าให้ความขุ่นขมขื่นยากสับสน เป็นต้น ขอเชิญอรรถะตัดสินคุณค่าต่อไปได้เลยครับ"

"ภาพนี้แม้ว่ามีคุณค่าสูง แม้ว่าจะไม่ใช่ภาพเหมือน แต่ก็เห็นภาพอีกลักษณะหนึ่งซึ่งเป็นวิธีการใหม่ในการสร้างงานศิลปะ อีกทั้งการใส่ความรู้สึกลงในภาพที่สะท้อนถึงความทุกข์ในใจของเขาทำได้ดีเยี่ยมเลยละ"

"มีใครจะเสนอความเห็นอะไรไหมคะ" อรรถะมองไปรอบๆ ห้อง เธอเห็นเอกยกมือ

"ผมครับ ผมขอเสนอให้กลับมาหนังที่เร็วๆ ครับ" เอกพูดหน้าตาเฉย

อรรถะกลับมาหนังด้วยความไม่พอใจ ครูชูชัยพูดกับเอกว่า "นี่เอก อย่าพูดยั่วเขาแบบนี้

บ่อยนักสิ ลองพูดดีๆ กับเขาบ้าง เอกเป็นผู้ชาย เธอต้องพูดดีๆ กับเขาก่อนรู้ไหม และครั้งนี้ขอให้เธอขอโทษเขาด้วย" เอกกล่าวคำขอโทษแล้วพูดว่า "ที่จริงผมไม่ได้ตั้งใจพูดไม่ดีเลยครับ ผมจะพูดเล่นๆ เท่านั้นเอง แต่ถ้าแรงไปหน่อยก็ขออภัยครับ" อรรถะเงยหน้าทำไม่รู้ไม่ชี้

อี ผู้ชายปากคำแฉ

แบบฝึกหัดวิจารณ์

"การวิจารณ์ 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ชั้นที่ 3 การแปลความหมาย และชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่านี้ นักเรียนควรทำทุกครั้งที่ต้องงานศิลปะ ทำให้เป็นนิสัย นักเรียนจะได้เป็นผู้หนึ่งที่ได้ชื่อว่า ตูงานศิลปะเป็น"

"ต่อไปเป็นการฝึกวิจารณ์โดยใช้ภาพทุ่งข้าว วาดโดย แวนโก๊ะ และเพื่อความสะดวกของนักเรียน ครูจะตั้งคำถามนำเหมือนอย่างเคย"

1. นักเรียนมองเห็นอะไรในภาพนี้บ้าง
2. เขาใช้สีอะไรบ้าง และส่วนใหญ่เขาใช้สีอะไร เส้นที่เขาวาดคันทา ร้ว และ ภูเขาเป็นเส้นอะไร
3. สีที่เขาใช้วาดทุ่งข้าว นักเรียนเห็นว่าข้าวแก่จัดหรือยัง เส้นที่เขาใช้วาดคันทา และภูเขาให้ความรู้สึกอย่างไร
4. นักเรียนชอบภาพนี้หรือไม่เพราะเหตุใด"

มาเล่นเกมกันเถอะ

เกมทางศิลปะ

นำภาพทั้งหมดที่เรียนมา ใส่ในกล่องตั้งไว้หน้าชั้น ครูหยิบขึ้นมาทีละภาพหันด้านหลังไปทางนักเรียน ให้นักเรียนถามคำถาม 20 ข้อที่เกี่ยวกับรายละเอียดอันจะนำไปสู่คำตอบ ครูตอบเพียงว่าใช่ เมื่อนักเรียนได้ข้อมูลจากการถามพอแล้ว ให้ตอบว่าชื่อภาพอะไร ตอบถูกต้องคะแนนสะสม

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ภาพเหมือนตัวเองของแวนโก๊ะ
เน้นในเรื่องใดมากที่สุด
 - ก. ความเหมือนจริง
 - ข. การให้สี
 - ค. ความสวยงาม
 - ง. ความอ่อนช้อย
2. นักเรียนดูภาพเหมือนตัวเองของ
แวนโก๊ะแล้วเกิดความรู้สึกอย่างไร
 - ก. สนุกสนาน
 - ข. เศร้าใจ
 - ค. สบายใจ
 - ง. เคลื่อนไหว
3. ข้อใดเป็นการแปลความหมาย
 - ก. ภาพนี้ใช้สีหายบ ๆ
 - ข. ภาพนี้สวยงาม
 - ค. ภาพนี้เป็นรูปคนใส่หมวก
 - ง. ภาพนี้เต็มไปด้วยจิตเล็ก ๆ

บทที่ 2 งานนิทรรศการ

ตอนที่ 1 ครูช่วยพาชมงาน

หลังจากนักเรียนในชั้นเรียนของครูชัชชัยได้วิจารณ์ศิลปะที่ตนสะสมจนครบทุกคนแล้ว ไม่กี่วันก็มีการจัดงานนิทรรศการศิลปะ ณ ที่แห่งหนึ่งซึ่งไม่ไกลจากโรงเรียน ครูชัชชัยจึงได้โอกาสดีพานักเรียนไปชม เด็กๆ ต่างพากันตั้งใจที่จะได้ชมศิลปะต่างๆ ที่ตนชอบ

เด็กๆ ถามครูชัชชัยว่า "เขาจัดงานนิทรรศการกันอย่างไร" เขาตอบว่า

"สิ่งสำคัญ คือ เราต้องวางแผนร่วมกัน เพื่อทราบว่า เราจะจัดเพื่ออะไร จัดอย่างไร จะแบ่งหน้าที่ให้ใครทำอะไรบ้าง ใช้งบประมาณเท่าไร ใช้วัสดุอะไรบ้าง แล้วจึงได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้"

"จากเรื่องการจัดนิทรรศการ ก็มาถึงเรื่องการจัดนิทรรศการบ้าง ใครตอบครูได้บ้างว่า การจัดงานนิทรรศการที่ถูกต้อง ควรชมอย่างไร"

"ผมว่าเราควรมีมารยาท และไม่ส่งเสียงดังขณะชมครับ" เอกตอบ

"หนูว่าเราไม่ควรจับต้องสิ่งที่นำมาแสดงค่ะ" อรตอบ

"ผมว่าเราไม่ควรเอาอะไรเข้าไปรับประทานภายในงาน เพราะอาจทำให้สกปรกได้"

ตมตามตอบ

เมื่อเดินทางมาถึงหน้างาน ก่อนเข้าชม ครูชัชชัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 3 คน โดยการจับผลาก เขาให้เหตุผลว่า เพื่อให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความคล่องตัวในการเดินเที่ยวชม และเพื่อแยกนักเรียนที่เป็นเพื่อนสนิทกันซึ่งมักจะเที่ยวด้วยกัน ทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนไม่มีโอกาสที่จะอยู่กลุ่มเดียวกับนักเรียนที่เรียนเก่งเลย

ผลการจับผลากแบ่งกลุ่มปรากฏว่า ได้กลุ่มใหม่ตามที่ครูชัชชัยหวัง สิ่งบังเอิญอีกอย่างหนึ่งคือ เอกกับอรได้มาอยู่กลุ่มเดียวกัน และยังมีตมตามพ่วงท้ายมาอีกคนหนึ่งด้วย

นิทรรศการศิลปะ

ตอนที่ 2 ภาพแปลกประหลาด

เด็กๆ ได้แยกย้ายไปตามกลุ่มใหม่ของตนเอง แต่ดูเหมือนว่า กลุ่มของเอก อร
ตุ้มตาม จะมีปัญหาอยู่บ้างเล็กน้อย

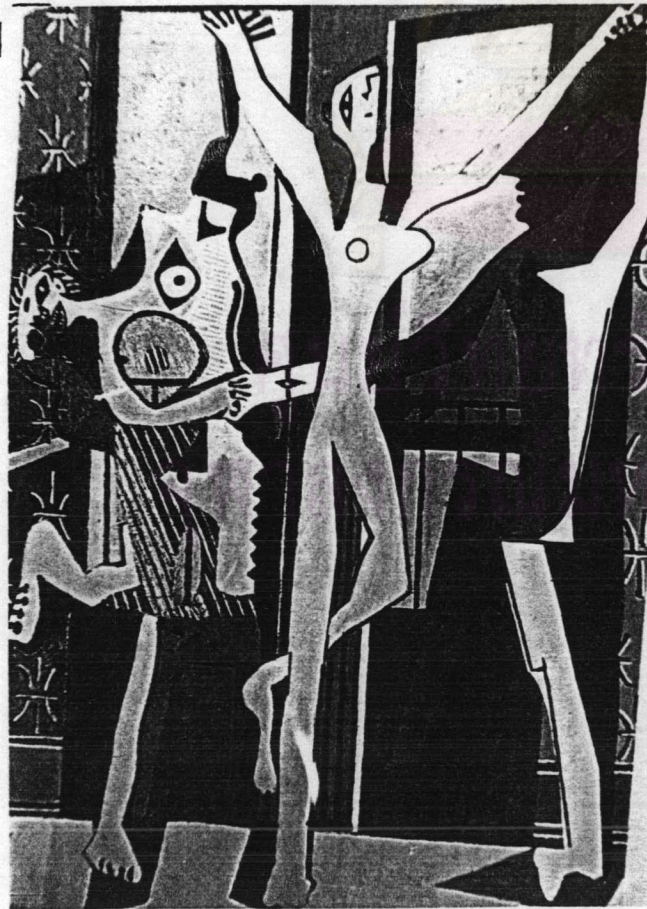
"ผมจะดูศิลปะไทยก่อน" เอกบอก อรรีบพูดขึ้นทันใด "เธอไปคนเดียวเถอะ ฉันจะ
ไปดูศิลปะสากล" "อ้าว..." ตุ้มตามร้อง "แล้วฉันล่ะจะดูอะไร"

"เธอมานี่ เธอจะอยู่ฝ่ายคนดีหรือว่าฝ่ายคนบ้าเลือกเอา"

"หา..อรนี่ตั้งแต่เมื่อไหร่" ตุ้มตามตีหน้าเซ่อ "ไม่ใช่ คนบ้าอยู่นั่น" อรจูงมือตุ้มตาม
มาทางฝ่ายเธอ "เธอต้องอยู่ฝ่ายคนดี"

"แต่ว่า..." ตุ้มตามพูดขึ้น "คุณครูบอกว่าไม่ให้พวกเราแยกกันนะ"

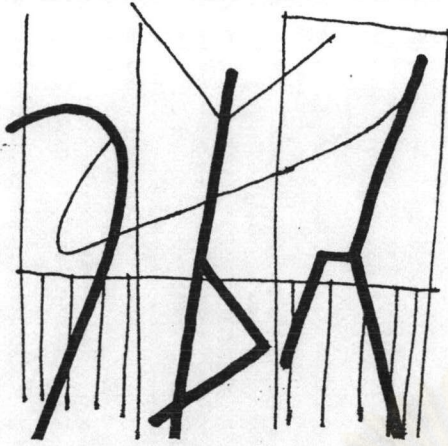
"ช่วยไม่ได้สิ เรามีสองคนแล้ว เขาต่างหากที่มีอยู่คนเดียวเท่ากับเป็นการแยกกลุ่ม
และขัดคำสั่งครู"

ในที่สุด เอกต้องจำใจเดินตามเด็ก
ทั้งสอง ไปดูศิลปะสากลก่อน อรยิ้มอย่างผู้ชนะ
"อร..." ตุ้มตามสะกิด "นี่ภาพอะไร
ไม่เห็นเหมือนคนเลย"

"เขาเรียกว่าศิลปะนามธรรม ชื่อ
ภาพว่า สามนักเดินร่ำ วาดโดย ปิกัสโซ่
เธอชนะ ในภาพเป็นผู้หญิง 3 คน ที่บอก
ว่าเป็นผู้หญิง ได้คือแต่ละคนมีหน้าอกเหมือน
ผู้หญิง ทั้ง 3 คนจับมือต่อๆ กัน ทุกคนยกมือ
ขึ้นข้างหนึ่งเหมือนกำลังก้าวหรือเดินไปรอบๆ
อีกด้วย"

"ภาพนี้การใช้สีของเขาเป็นลักษณะแบบๆ ไม่แรงเงา มีสีน้ำตาล สีฟ้า สีแดง การวาดเป็นแบบง่ายๆ ไม่เหมือนรูปคนตามธรรมชาติ เส้นที่เขาใช้ส่วนมากเป็นเส้นตรง แต่นักเต้นรำทั้ง 3 คน ล้วนยืนเป็นเส้นเฉียง แม้แต่คนกลางก็ยืนเป็นเส้นเฉียงเล็กน้อย"

"หน้าตาคนกลางเหมือนคนบรรยายเลย"
เอกเปรยขึ้น

อรชะงัก "ดูตาม เธอไม่ต้องฟังเสียงนกเสียงกา ฟังทางนี้ จะพูดต่อไปว่า การที่เขาวาดภาพนี้ ไม่ใช่เขาวาดไม่เป็นนะ แต่เขาต้องการแสดงพลังของ เส้น สี และรูปทรงเรขาคณิต การใช้เส้นตรงที่ประตูดุอาคาร ทำให้เรารู้สึกถึงความแข็งแรงมั่นคง การที่นักเต้นรำแต่ละคนยืนเป็นเส้นเฉียง ทำให้แต่ละคนดูเหมือนว่ามีอาการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะคนซ้ายสุดที่ทำลำตัวอ่อนโค้ง ทำให้มีชีวิตชีวามากขึ้น"

"ดูตาม เธอว่าคนไหนเหมือนคนบรรยายมากที่สุด" เอกกระซิบเบาๆ

"ผมว่าคนซ้าย"

"นี่ดูตาม เธอว่าอะไรกันหือ..." อรถาม ดูตามตอบหัวเราะแหยๆ ว่า "เปล่า" อรวิจารณ์ศิลปะต่อไปว่า "ภาพนี้ศิลปะในวาดแบบตัดทอนธรรมชาติได้ดี การใช้สีและเส้นของเขาดูน่าสนใจมาก นับว่าภาพนี้มีคุณค่าสูงและถือว่าเป็นตัวอย่างภาพในลักษณะนามธรรมแบบนี้แก่ศิลปินรุ่นต่อมาจากจนถึงปัจจุบัน"

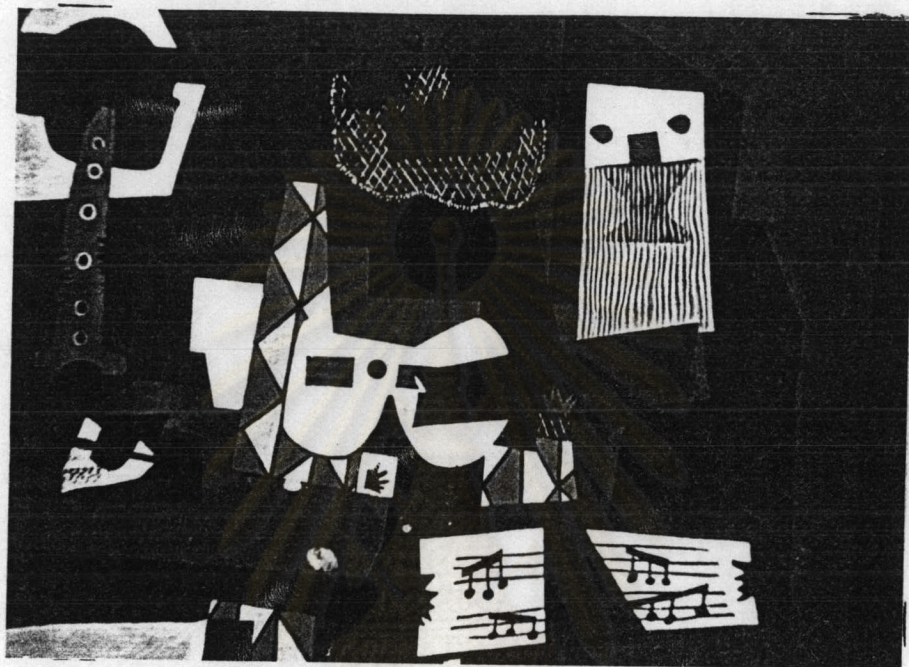
"จริงหรือเปล่าดูตาม ที่ว่าคนซ้ายมือ คนกลางเหมือนกว่ามั้ง"

"คนซ้ายเหมือนกว่า"

"ทนไม่ไหวแล้ว" อรไล่ทุบคนทั้งสอง พอคูมองมา ทั้งสามก็หยุด พากันดูศิลปะกันต่อไป

แบบฝึกหัดวิจารณ์

"ต่อไปจะให้นักเรียนวิจารณ์ภาพข้างบนนี้ ซึ่งเป็นศิลปะนามธรรมเหมือนภาพ 3 นักเต็นรำที่อรน่าเสนอไปแล้ว ภาพนี้ชื่อว่า 3 นักดนตรี วาดโดย ปีกัสโซ่ นักเรียนลองวิจารณ์ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องตั้งคำถามนำดูบ้าง"

"ข้อควรจำสำหรับนักเรียนคือ ต้องวิจารณ์ตามลำดับให้ครบ 4 ขั้นตอนที่ได้เรียนมาแล้ว คือ ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า ขอเชิญนักเรียนวิจารณ์ได้ ณ บัดนี้ครับ"

1. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
2. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
3. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
4. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

มา เล่น เกม กัน เอะ

เกม ความเหมือน

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ กลุ่มละ 4 คน ครูแจกภาพที่มีลักษณะแตกต่างกัน จำนวนกลุ่มละ 3 ภาพ ให้แต่ละกลุ่มปรึกษากันก่อนออกมารายงานว่า ภาพของกลุ่มตนเอง มีสิ่งที่เหมือนกันอย่างไรบ้าง หาได้มากชนะ

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่ เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ศิลปะนามธรรม สร้างขึ้นโดย
ศิลปินเน้นในเรื่องใด	3. ภาพ 3 นักดนตรี มีสิ่งใดที่
แสดงให้เห็นชัดเจนที่สุดว่า
คนอยู่ 3 คน
ก. ความเหมือนจริง	ก. ตา
ข. ความสวยงาม	ข. มือ
ค. ความอ่อนช้อย	ค. กีตาร์
ง. การใช้เส้น สี และรูปแบบแปลก ๆ	ง. ปี่
2. ภาพสามนักเต็นรำของบิกัสโซ มี
หญิงยืนอยู่ในท่ายืนลำตัวเฉียง ๆ
ให้ความรู้สึกอย่างไร	
ก. สงบ	
ข. มั่นคง	
ค. อ่อนช้อย	
ง. เคลื่อนไหว	

ตอนที่ 3 พระพุทธรูปที่งามที่สุด

เด็กทั้งสามพากันเดินชมศิลปะสากลกันทุกชั้นแล้วจึงเดินมาดูศิลปะไทยบ้าง เอกเป็นฝ่ายนำชม ส่วนอรตอนั้นแกลังทำไม่รู้ไม่ชี้ยืนเงิบไม่แสดงความเห็นใดๆ ในส่วนแรกที่เข้าชมคือ พระพุทธรูปสมัยต่างๆ และได้มาหยุดยืนอยู่เบื้องหน้าพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย

"มีพระพุทธรูปสมัยต่างๆ มากมายในเมืองไทย พวกเราอาจจะงง และมองดูคล้ายกันหมด ความจริงพระพุทธรูปแต่ละสมัยมีลักษณะต่างกัน และในบรรดาพระพุทธรูปทุกสมัยของไทย สมัยสุโขทัยถือว่างามที่สุด"

"เธอดูสิ พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยมีใบหน้ารูปไข่ จมูกโด่ง ปากยิ้มเล็กน้อย คิ้วโค้ง ไหล่กว้าง ท่มจีวรเฉียง รูปร่างสมส่วน ปลายจีวรยาวลงมาถึงข้อ ตรงปลายจีวรเป็นลายเขี้ยวตะขาบ ส่วนด้านบนศีรษะ เราจะเห็นปุ่มเล็กๆ มากมาย เขาเรียกว่า ขมวดมม สมัยสุโขทัยมีขมวดมมเล็ก บนสุดที่เห็นเป็นยอดแหลม เรียกว่า รัศมี สมัยสุโขทัยนี้มีรัศมีเป็นเปลวครับ"

"เอก จีวรท่าน ผมไม่เห็นมีรอยยับเลย"

"การปั้นพระสมัยก่อนไม่นิยมทำรอยยับที่จีวร เป็นคติที่ทำกันมาอย่างนั้น

แต่มาถึงสมัยหลังจากนี้ ก็สร้างให้จีวรมีรอยยับ และมีลักษณะเหมือนจริง

มากขึ้นเพราะเอาอย่างจีน เอาอย่างฝรั่ง แต่ถึงอย่างไรก็ยังงามสู้ของเก่า

ไม่ได้ โดยเฉพาะสมัยสุโขทัยนี้ ถือว่างามที่สุดแล้ว จะเห็นได้ว่า

ลำตัว ลำแขน ขา ใบหน้า ลำคอ ขอบจีวร เป็นเส้นโค้งล้วน ๆ

วัสดุที่ใช้สร้างเป็นโลหะที่เรียกว่า สัมฤทธิ์ วัสดุชนิดนี้จะมี

สีดำ และเป็นมันวาว"

ตามพูดกับอรว่า "ไม่สงสัยอะไรบ้างเธอ

สงสัยก็ถามเขาได้ละ เขาเป็นผู้รู้ในเรื่องนี้"

"ไม่อยากจะรู้ และเธอก็งเงิบๆ ด้วย

ตามตาม เตียวจะว่าไม่เตือน"

"โ๊ยย กลัวแล้วจ้ะ" ตามตามร้อง

เอกวิจารณ์ต่อไปว่า "จากใบหน้าที่ยิ้ม และส่วนต่างๆ ที่เป็นเส้นโค้ง ทำให้พระพุทธรูป- สุกุโขทัย มีลักษณะอ่อนหวานนุ่มนวล ลองดูนะ สมมุติว่า เราลากเส้นจากบนสุดลงมายังหัวเข่าทั้งสองข้าง ก็จะได้สามเหลี่ยมหน้าจั่ว ไข่ไหม (ดูภาพขวา) รูปสามเหลี่ยมนี้ช่วยทำให้พระพุทธรูปมีความมั่นคง ไม่โคลนแคลน เหมือนการมุงสื่การเข้าถึงธรรมะชั้นสูงสุดโดยไม่ยอมท้อถอย ของพระพุทธเจ้า ใบหน้าอันอ้อมเอิบงดงามยิ่งแสดงถึงความ สุขสงบ แต่บางคนกล่าวว่า พระพุทธรูปสมัยนี้มีใบหน้าที่อ้อมเอิบ ย่อมสะท้อนถึงสังคมสมัยสุโขทัยว่ามีความเจริญรุ่งเรือง ประชาชนมีความเป็นอยู่ร่มเย็นเป็นสุขครับ"

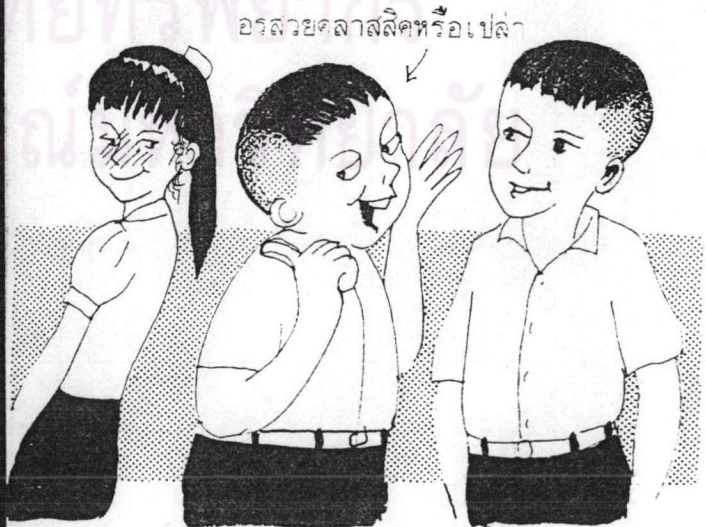

"เอก ผมมองท่านแล้ว รู้สึกเหมือนท่านมีชีวิตจริงๆ และกำลังนั่งฟังเราพูดกันอยู่"

"ใช่ ศิลปะที่สมบูรณ์ย่อมเข้าถึงจิตใจคน ความงามของพระพุทธรูปสามารถชักจูงจิตใจคนให้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้ ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยนี้มีความงดงามจนหาที่ติมิได้ ถ้าเปรียบเทียบกับสมัยอื่นๆ เช่น สมัยลพบุรี หรือพระพุทธรูปที่เป็นศิลปะเขมร (ภาพซ้าย) จะเห็นว่า มีความแข็งกระด้าง หน้าตาถมึงทึง ไม่งามเท่าสุโขทัย ฉะนั้นจึงถือได้ว่า ความงามของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย เป็นความงามที่เราเรียกว่า คลาสสิก หรือ ความงามที่สมบูรณ์ ซึ่งหมายความว่า ความงามที่พัฒนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานหรือยุคๆ ไปจนถึงจุดที่งามที่สุด"

"แล้วความงามอย่างอรนี้ ถือว่าเป็น ความงามแบบคลาสสิกหรือเปล่า" ตามตามถาม

"คลาสสิกมาก โดยเฉพาะตอนที่ไม่พูดแบบนี้" อรยิ้ม นึกขึ้นที่เพื่อนชมเลยแก้เขินด้วยการวิ่งไล่ทูปเพื่อนๆ แทน

แบบฝึกหัดวิจารณ์

"ภาพข้างบนที่นักเรียนเห็นอยู่นี้ เป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน ให้นักเรียนวิจารณ์
ให้ครบทั้ง 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ชั้นที่ 3
การแปลความหมาย ชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า ขอเชิญนักเรียนวิจารณ์ได้ครับ"

1. ชั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
2. ชั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
3. ชั้นที่ 3 การแปลความหมาย
4. ชั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

มาเล่นเกมกันเถอะ

เกมหาความต่าง

ครูนำภาพศิลปะมา 3 ภาพ ใน 3 ภาพที่มองผิดเพี้ยนจะเห็นว่าเหมือนกันความจริงมีภาพหนึ่งที่บางส่วนขาดหายไป ถ้ากลุ่มใดหาส่วนต่างได้มากเป็นผู้ชนะ

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดเป็นลักษณะของพระพุทธรูปสุโขทัย ก. ใบหน้ารูปไข่ ข. ใบหน้าเหลี่ยม ค. ลักษณะแข็งกระด้าง ง. หน้าตาอึ้งทึ่ง	3. ข้อใดเป็นลักษณะของพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน ก. อวบอ้วน ข. รัศมีเป็นเปลว ค. เม็ดพระศกเล็ก ง. ใบหน้าเหลี่ยม
2. ข้อใดที่กล่าวถึงลักษณะของพระพุทธรูปแสดงถึงสภาพบ้านเมืองในสมัยที่สร้างพระพุทธรูปนั้นขึ้น ก. ทำยืนของพระพุทธรูปเขมร ข. ทำนั่งของพระพุทธรูปสุโขทัย ค. วัสดุที่ใช้สร้างพระพุทธรูป ง. ใบหน้าที่แข็งแสดงอำนาจของพระพุทธรูปเขมร	

ตอนที่ 4 ศิลปะในชีวิตประจำวัน

เด็กทั้งสามเดินชมศิลปะไทยจนครบทุกชั้นแล้ว ก็เดินมาถึงบริเวณศิลปะอีกแขนงหนึ่ง ชื่อว่า ศิลปะประยุกต์ ที่ทางเข้ามีคำอธิบายว่า

"ศิลปะประยุกต์ เป็นศิลปะที่มุ่งในเรื่องประโยชน์จากการใช้สอยเป็นหลัก เป็นศิลปะที่ไม่เพียงแต่มองอย่างเดียว แต่ต้องนำมาใช้ประโยชน์ได้ด้วย เป็นศิลปะที่เกี่ยวกับการออกแบบ ตกแต่งให้สวยงาม เช่น กล้องสินค้า เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ไม้สอย เครื่องสำอาง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าศิลปะชนิดนี้ เราต้องใช้อยู่ทุกวัน ฉะนั้นศิลปะชนิดนี้จึงเป็นศิลปะในชีวิตประจำวัน"

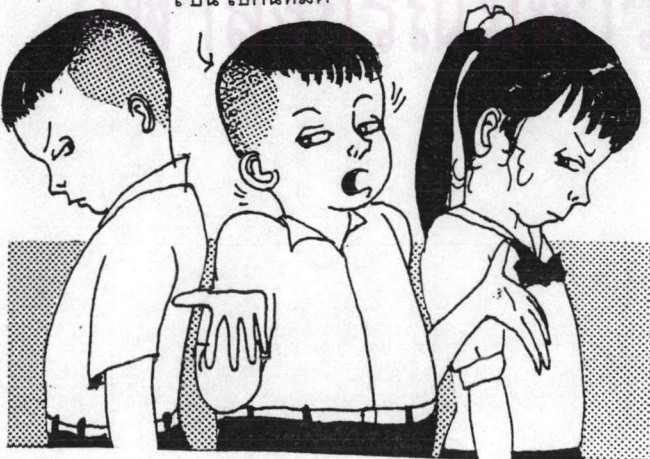
ตามตามอาสาอธิบายศิลปะประเภทนี้
เขาพาเพื่อนๆ ไปดูเก้าอี้ตัวหนึ่งแล้วกล่าวว่า
"เพื่อนๆ คงจะเห็นว่า เก้าอี้ตัวนี้
เป็นเก้าอี้ไม้ มีเบาะนั่งเป็นวัสดุไม้ๆ สองขาหน้า
โค้งงอ สองขาลังตรง พนักพิงตรงกลางมีลาย
ฉมพรรายภาพอย่างนี้เข้าทำไหมคุณอรคนเก่ง"

"ใช้ได้"

"ขอบคุณครับ เก้าอี้ตัวนี้ สองขาหน้า
เป็นเส้นโค้ง สองขาลังเป็นเส้นตรง
พนักพิงทำเป็นลายโค้ง สีที่ใช้ทำเป็นสีเนื้อไม้ วิเคราะห์ลักษณะ
อย่างนี้เป็นไป หัวหน้าเอก"
เป็นไม้ทั้งหมด

"ใช้ได้"

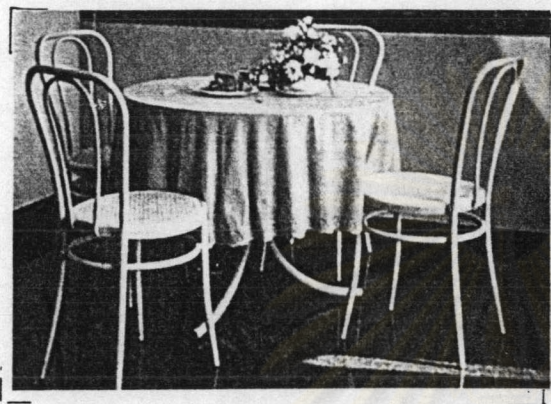
ตามตามมองคนนั้นที่คนนั้นที่
แล้วบอกว่า "พูดกันได้แค่นี้เอง เปรอ
ต่อไปนะครับ ขาหน้าที่โค้ง
ทำให้เก้าอี้ตัวนี้อ่อนช้อย
การออกแบบขาหน้าและ
พนักพิงเป็นแบบเก่า ทำให้
งามแบบคลาสสิก ขาลัง
ที่เป็นเส้นตรงช่วยเพิ่มความรู้สึก
แข็งแรงครับ"

"แปลความหมายอย่างนี้ถูกไหมออร์"

"ใช้ได้" ตามตามซึ่งตอบเอง "รู้หรือว่าจะตอบแบบนี้"

"เก้าอี้แบบเก่าตัวนี้ ผมชอบครับ เพราะมีคุณค่า และงามมาก งามกว่าเก้าอี้แบบใหม่ (ภาพบนซ้าย) ซึ่งออกแบบไม่ค่อยประณีตนัก ฉะนั้น เก้าอี้แบบเก่าจึงมีคุณค่าน่าใช้ครับ ยิ่งให้คนสวยๆ อย่างอรนั่งแล้วละก็ สัมกันจริงๆ เออเห็นด้วยหรือเปล่า"

"เห็นด้วย พอรนั่งก็ให้คนชาย ชายเหมาไปทั้งคนทั้งเก้าอี้เลย"

"ชายเท่าไรล่ะ" ตามตามถาม

"5 บาท"

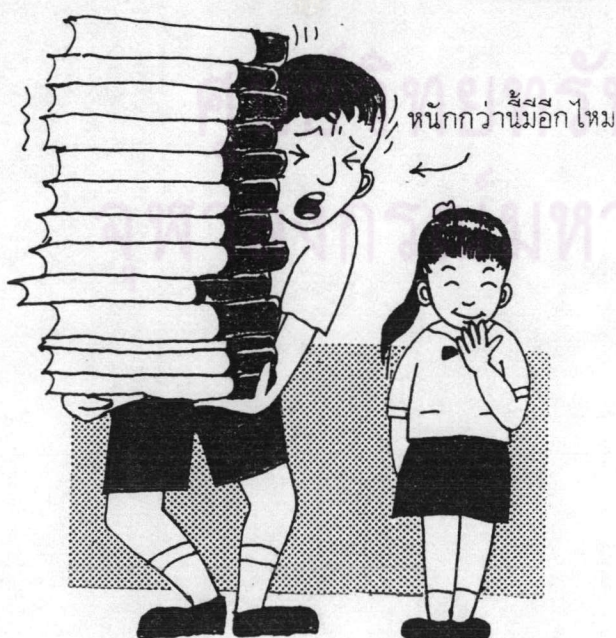
พูดจบวงก็แตกอีกเมื่อออร์ไล่ทุบหลังคนละที ทำให้หนุ่มน้อยทั้งสองหลังแอ่น หน้าตาเหยเกไปตามๆ กัน "อูย... มือหนักจริงๆ" ตามตามร้อง

"อยากปากออยู่ไม่สุขทำไมล่ะ"

"ที่ทุบผมทุบแรง ที่ทุบเอกทุบเบาเบา ลำเอียงหรือเปล่า รู้หรือว่ามีอะไร" พูดจบตามก็ต้องรีบกระโดดหนีเพื่อความปลอดภัยไว้ก่อน

.....

หลังจากชมงานนิทรรศการแล้ว นักเรียนต่างก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่าชอบมาก และวิจารณ์ศิลปะกันได้ดีกว่าเก่ามาก และความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างหนึ่งก็คือ เอกกับอรเป็นญาติกันตั้งแต่นั้นมา ยิ่งกว่านั้นเอกยังช่วยอรทำงานบ่อยๆ อีกด้วย นับเป็นความสำเร็จของครูชัชที่วางแผนให้

เด็กทั้งสองคิดกัน ความลับในเรื่องนี้ ครูชัชสารภาพว่า "ครูกำลังจับฉลากโดยจัดเตรียมฉลากไว้แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เอกกับอรอยู่กลุ่มเดียวกันและคิดกันเสียที่นักเรียนทราบแล้วก็อย่าบอกใครนะเดี๋ยวอรรู้เข้าจะค้อนครูควักๆ อีกและอภัยให้ครูด้วย ต่อไปจะไม่ใช้วิธีนี้อีกแล้วครับ"

แบบฝึกหัดวิจารณ์

ให้นักเรียนวิจารณ์ศิลปะประยุกต์ที่เป็นถ้วยชามต่างๆ เหล่านี้ โดยวิจารณ์ให้ครบ 4 ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า เชิญครับ"

1. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
2. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
3. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
4. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

มาอภิปรายแสดงความเห็นกันเถอะ

อภิปราย เรื่อง จะสร้างพิพิธภัณฑ์ให้มีลักษณะอย่างไร

สมมติให้นักเรียนเป็นคณะกรรมการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ที่ได้งบประมาณมากมาย เพื่อการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ศิลปะในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ ให้นักเรียนอภิปรายกันว่า จะจัดพิพิธภัณฑ์อย่างไร บริเวณรอบ ๆ พิพิธภัณฑ์จะเป็นอย่างไร ลักษณะอาคารควรเป็นอย่างไร ศิลปะจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของท้องถิ่นหรือไม่เพียงใด อภิปรายกันแล้วหาข้อสรุปนำเสนอที่ประชุมใหญ่

ทดสอบความรู้ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ โดยกาเครื่องหมาย x ที่ข้อที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ส่วนใดของเก้าอี้ที่มองแล้ว
รู้สึกว่ายึดแน่น
ก. ขาหน้าที่เป็นเส้นโค้ง
ข. ขาหลังที่เป็นเส้นตรง
ค. เบาะที่ทำด้วยวัสดุนุ่ม
ง. พนักพิงที่เป็นเส้นโค้ง
2. ศิลปะประยุกต์เน้นสิ่งใดเป็นหลัก
ก. ความงาม
ข. ความเก่าแก่
ค. ความอ่อนช้อย
ง. ประโยชน์ใช้สอย
3. ข้อใดเป็นศิลปะประยุกต์
ก. กล้องสินค้า
ข. พระพุทธรูป
ค. ภาพแม่ธรณี
ง. ภาพโมนาลิซ่า

ภาคผนวก ช

แบบทดสอบศิลปะศึกษา

สำหรับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 1-6

1. เอกสนใจศิลปะเป็นพิเศษ เขาทราบข่าวว่าได้มีการจัดนิทรรศการศิลปะอยู่ไกล ๆ บ้านโดยผู้จัดได้นำภาพข้างบนนี้ และภาพอื่น ๆ อีกมากมายให้ชม ถ้านักเรียนเป็นเอกนักเรียนจะเลือกข้อใดต่อไป

- ก. เดินไปดูทันที
- ข. อยู่ใกล้แค่นี้ไปวันอื่นก็ได้
- ค. เอาไว้วันว่าง ๆ ค่อยไปดู
- ง. ต้องฟังข่าวก่อนว่าน่าสนใจหรือไม่

2. ข้อใดเป็นการวิจารณ์ศิลปะใน ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
- เด็กชายกับเด็กหญิงกำลังอุ้มพวงองุ่น
 - พื้นภาพเป็นสีเหลืองพวงองุ่นเป็นสีม่วง
 - ภาพนี้จัดว่าเป็นภาพที่สวยงามน่ารัก
 - พวงองุ่นมีสีเด่นสะดุดตา
3. คำพูดต่อไปนี้เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ "เดาองุ่นเป็นเส้นโค้งพันไปมาตามกิ่งไม้"
- ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
 - ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
 - ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
 - ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า
4. คำพูดต่อไปนี้เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ "ภาพนี้น่าสนใจ คุณแล้วรู้สึกสดชื่นแจ่มใสในความรักของเด็ก ๆ"
- ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
 - ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
 - ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
 - ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า
5. คำพูดต่อไปนี้เป็นขั้นตอนของการวิจารณ์ "ส่วนใหญ่ในภาพนี้เป็นสีเหลืองจึงทำให้คนรู้สึกสว่างสดใส"
- ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
 - ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
 - ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
 - ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

6. สังเกตจากคำพูดของนักเรียน 4 คนต่อไปนี้แล้วให้ตัดสินว่า นักเรียนคนใดสนใจศิลปะมากที่สุด

- ก. อุ่นเป็นสีม่วง
 - ข. พื้นหลังเป็นสีเหลือง
 - ค. เด็กสองคนกำลังอุ้มอุ่น
 - ง. เด็กทั้งสองสวมรองเท้าที่มีลักษณะเหมือนกัน
- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 7-10

7. คำพูดต่อไปนี้เป็นขั้นตอนใดของการวิจารณ์ "ภาพนี้เด่นมากเพราะมีพื้นสีดำ แต่ตัวภาพเป็นสีขาวกับสีทอง เส้นตรงที่แขนทำให้รู้สึกว่าทั้งสองต่อสู้กันอย่างจริงจัง"

- ก. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
 - ข. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
 - ค. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
 - ง. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า
8. ข้อใดเป็นขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
- ก. ลิงทั้งหมดสองตัวอ้าปาก
 - ข. แขนขาเป็นเส้นตรงและมีมุมที่ข้อศอกและหัวเข่า
 - ค. ข้างวาดได้งามและสมบูรณ์มาก
 - ง. ก้านบัวยาวตรงจึงไม่ใช่ก้านบัวธรรมดาแก่เป็นอาวุธชนิดหนึ่ง

9. คำพูดต่อไปนี้ เป็นขั้นตอนใดของวิจารณ์ "เป็นภาพลึงสีขาว 2 ตัวต่อสู้กัน ตัวเล็กมีหางเหมือนปลา"

- ก. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
 - ข. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
 - ค. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
 - ง. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า
10. ข้อใดเป็นขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า
- ก. ลึงตัวเล็กมองเหยี่ยวหลัง
 - ข. ลำตัว เครื่องประดับ ประชายผ้า เป็นเส้นโค้ง
 - ค. ภาพนิ่งเพราะการออกแบบท่าทางได้สวยงาม
 - ง. แขนที่เป็นเส้นตรงของลึงทั้งสองให้ความรู้สึว่าต่อสู้กันอย่างเอาจริงเอาจัง
- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 11-14

11. ข้อใดเป็นขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ

- ก. ผู้วาดใช้สีอ่อนที่ตัวเก้าอี้ เช่น เหลืองแดงเข้ม
- ข. เป็นเก้าอี้ 4 ขา พนักพิงมีไม้ขวาง 3 อัน
- ค. ภาพนี้แม้ไม่สวยงามแต่ก็มีคุณค่าทางศิลปะ
- ง. สีอ่อนทำให้ผู้ดูรู้สึกไม่สบายนักถ้าได้นั่งบนเก้าอี้

12. ข้อใดเป็นขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ

- ก. เก้าอี้มี 4 ขา
- ข. ขาเก้าอี้เป็นเส้นตรงตั้ง
- ค. เส้นตรงตั้งให้ความรู้สึกมั่นคง
- ง. ภาพนี้สวยงามจากวิธีการใช้สี

13. คำพูดต่อไปนี้เป็นขั้นตอนของการวิจารณ์ "การป้ายสีในลักษณะหยาบ ๆ กลับทำให้เก้าอี้เป็นรอยขรุขระเหมือนได้ตามธรรมชาติ"

- ก. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
- ข. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
- ค. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
- ง. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

14. ข้อใดเป็นขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

- ก. เบาะรองนั่งเหมือนทำด้วยผ้าหยาบ ๆ
- ข. พนักสีแดงเข้มทำให้รู้สึกไม่ปลอดภัย
- ค. ประตูลิศจานแก้วทำให้เกิดความลึกลับอยู่เบื้องหลัง
- ง. แม้ภาพจะเขียนหยาบ ๆ แต่วิธีการใช้สีทำได้มาก

15. คุณค่าทางศิลปะในข้อใดน้อยที่สุด

- ก. ภาพโมนาลิซ่า
- ข. ทองคำแท่งจำนวนมาก
- ค. พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย
- ง. ภาพนางกรรมิณีของวัดชมพู่เวก

- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 16-19

16. ข้อใดเป็นขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
- ป็นของทหารมีลักษณะ เป็นเส้นตรง
 - ทหารถือปืนเล็งไปที่คนทางด้านซ้าย
 - ทหารโน้มตัวไปข้างหน้าเป็นเส้นเมือง
 - ความงามของภาพอยู่ที่การให้ความรู้สึกสะเทือนใจ
17. ข้อใดเป็นขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
- ภาพนี้วาดได้เหมือนจริงมาก
 - ทหารยืนเป็นเส้นเฉียงโน้มไปทางซ้าย
 - เบื้องหลังเป็นสีดำทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัด
 - ภาพพื้นหลังเป็นเนินดินกับอาหาร
18. ข้อใดเป็นขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
- ชายเสื้อขาวยืนกางแขนชูมือขึ้น
 - กลุ่มชายทางด้านซ้ายส่วนใหญ่งอลำตัวเป็นเส้นโค้ง
 - ภาพนี้ไม่ใช่ภาพสวยงามแต่แสดงเหตุการณ์ได้ดี
 - การยืนลำตัวตรงของชายเสื้อขาวแสดงให้เห็นถึงความเด็กเดี่ยว

19. คำพูดต่อไปนี้ เป็นขั้นตอนใดของการวิจารณ์ "ผมชอบภาพนี้เพราะดูแล้วรู้สึก
สะเทือนใจผู้วาดวาดได้ดีมาก"

- ก. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
- ข. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
- ค. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
- ง. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 20.23

20. ข้อใดเป็นขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ

- ก. ภาพนี้วาดได้ดีมีความสมจริงมาก
- ข. ม้ากระโดดไปทางด้านขวา
- ค. ม้ากระโดดเป็นเส้นเฉียงไปทางขวา
- ง. เส้นเฉียงทำให้ดูเหมือนม้าเคลื่อนไหวได้

21. คำพูดต่อไปนี้ เป็นขั้นตอนของการวิจารณ์ "คนนั่งเป็นเส้นตรงบนหลังม้าแสดงถึงการนั่งที่มั่นคง แขนเป็นเส้นเฉียงแสดงการเคลื่อนไหวเหมือนถือดาบแกว่งไปมา"

- ก. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
- ข. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
- ค. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
- ง. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

22. ข้อใดเป็นขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ

- ก. ภาพมีความสมจริงตามธรรมชาติ
- ข. คนบนหลังม้านั่ง เหลียวหลังมือถือดาบ
- ค. เขานั่งเป็นเส้นตรง แต่แขนเป็นเส้นเฉียง
- ง. ทิวทัศน์เป็นสีอ่อนทำให้รู้สึกถึงการรู้รูปที่เด่นเด่นรุนแรง

23. คำพูดต่อไปนี้ เป็นขั้นตอนของการวิจารณ์ "ภาพนี้วาดได้สมจริงสมจัง และจัดภาพได้สวยงามแสดงว่าผู้วาดมีความชำนาญมาก"

- ก. ขั้นที่ 1 การบรรยายภาพ
- ข. ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะ
- ค. ขั้นที่ 3 การแปลความหมาย
- ง. ขั้นที่ 4 การตัดสินคุณค่า

24. ถ้านักเรียนเป็นผู้ดูแลโบราณสถาน สิ่งใดควรคำนึงเสมอในการดูแลศิลปะไทย

- ก. ทาสีให้สวยกว่าเดิม
- ข. ดูแลให้อยู่ในสภาพเดิมให้มากที่สุด
- ค. จัดหาทุนมาสร้างงานศิลปะเพื่อเติม
- ง. พยายามตกแต่งดัดแปลงให้ทันสมัยเสมอ

- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 25-28

25. ภาพข้างบนนี้ให้ความรู้สึกอย่างไรแก่นักเรียน

- ก. ยุ่งยาก สับสน
- ข. แข็งแรง มั่นคง
- ค. ภูมิฐาน สง่างาม
- ง. อ่อนช้อย งดงาม

26. บางคนกล่าวว่า ภาพไทยภาพนี้ไม่เหมือนคนจริง ๆ นักเรียนมีความเห็น

อย่างไร

- ก. ศิลปะไทยยังต้องพัฒนาอีกมาก
- ข. ไม่เหมือนคนแสดงว่าวาดไม่เก่ง
- ค. สมัยก่อนคนไทยยังไม่เจริญ จึงวาดไม่เหมือน
- ง. ศิลปะไทยไม่เน้นที่ความเหมือนแต่เน้นตรงความอ่อนช้อยงดงาม

27. ถ้านักเรียนนำภาพนี้มาจัดแสดงนิทรรศการนักเรียนมุ่งหวังสิ่งใดแก่ผู้ชมมาก

ที่สุด

- ก. ให้ผู้ชมเห็นความเก่าแก่
- ข. ให้ผู้ชมรู้เรื่องราวในภาพ
- ค. ให้ผู้ชมเห็นคุณค่าของมรดกไทย
- ง. ให้ผู้ชมรู้เทคนิควิธีการวาดของช่างไทย

28. ข้อใดต่อไปนี่ ที่ทำให้แม่ธรรมิเด่นมากที่สุด

ก. การใช้สีน้อย ๆ

ข. ใบหน้าที่งดงาม

ค. แขนขวาและลำตัวที่อ่อนโค้ง

ง. แม่ธรรมิพิขาวอยู่บนพื้นหลังสีเข้ม

- รูปภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 29-32

29. นักเรียนคิดว่า ความงามของพระพุทธรูปในภาพนี้ ทำให้เกิดสิ่งใดแก่ผู้ชม

ก. เฉย ๆ ไม่เกิดสิ่งใด

ข. ความงามทำให้จิตใจอีกเหิม

ค. ความงามทำให้จิตใจสงบสุข

ง. ความงามทำให้อยากสร้างพระ

30. ศิลปะโบราณที่มีความงามเลิศอย่างภาพนี้ได้บอกสิ่งใดแก่ผู้ชมมากที่สุด

ก. เป็นของแปลก

ข. เห็นความเก่าแก่

ค. เมืองไทยมีการปั้นพระมาก

ง. แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต

31. ถ้าพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยภาพนี้เป็นคนจริงนักเรียนคิดว่าท่านจะมีนิสัยอย่างไร
- ดู น่าเกรงขาม
 - สนุกสนาน ขี้เล่น
 - ใจดี อารมณ์เย็น
 - เป็นคนลึกลับ เข้าใจยาก
32. นักเรียนเห็นว่าคุณค่าของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยอยู่ที่ใด
- ความงาม
 - ความศักดิ์สิทธิ์
 - เนืองคพระเป็นวัสดุที่มีค่า
 - คุ้มครองความปลอดภัยให้ประชาชนได้
- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 33-36

33. ภาพโมนาลิซ่านี้ ให้ความรู้สึกแก่นักเรียนอย่างไร

- เร่าร้อน
- สงบเยือกเย็น
- ร่าเริง สนุกสนาน
- โกรธ อิจฉาริษยา

34. สิ่งใดที่มีความนุ่มนวลอ่อนหวานไม่แพ้ใบหน้าของโมนาลิซ่า

- ก. มือ
- ข. เสื้อผ้า
- ค. ฟันคลุมผม
- ง. วิวทางด้านหลัง

35. ถ้านักเรียนยืนอยู่ตรงทางคดเคี้ยวด้านหลังโมนาลิซ่า นักเรียนคิดว่าจะรู้สึกถึงบรรยากาศรอบตัวเป็นอย่างไร

- ก. ร้อนมาก
- ข. หนาวสั่น
- ค. ลมพัดแรง
- ง. หนาวแต่ค่อย ๆ อุ่นขึ้น

36. นักเรียนคิดว่า เส้นโค้งของภาพโมนาลิซ่าอยู่ที่ใดมากที่สุด

- ก. วิวเบื้องหลัง
- ข. เสื้อผ้าที่ยับย่น
- ค. ผมที่สวยงาม
- ง. สายตาและรอยยิ้ม

- ดูภาพข้างล่างนี้แล้วตอบคำถามข้อ 37-40

37. การสร้างภาพของศิลปินผู้วาดภาพนั้นนักเรียนคิดว่า เขาต้องการเน้นองค์ประกอบอะไรมากที่สุด

- ก. สี
- ข. เส้น
- ค. เรื่องราว
- ง. ความเหมือนจริง

38. ถ้าชายในภาพนี้เป็นคนจริง ๆ นักเรียนคิดว่าเขาจะเป็นอย่างไร

- ก. ใจดี
- ข. ร่าเริงแจ่มใส
- ค. ใจร้าย โกรธง่าย
- ง. ซึมเศร้า คิดมาก

39. ภาพนี้มีส่วนใดที่เป็นสีอ่อนมากที่สุด

- ก. เสื้อ
- ข. หมวก
- ค. ใบหน้า
- ง. พื้นหลัง

40. นักเรียนจะตัดสินคุณค่าทางภาพนี้อย่างไร

- ก. วาดได้เหมือนจริง ทำได้ดี
- ข. ภาพไม่เหมือนจริง จึงถือว่าไม่ดี
- ค. วาดหยาบเกินไป จึงถือว่าไม่ดี
- ง. การสร้างภาพโดยการป้ายสีเป็นขีดเล็ก ๆ ทำได้ดี

ภาคผนวก ข

การประเมินคุณภาพของแบบเรียนศิลปศึกษา
เรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ที่	คุณภาพแบบเรียน	ระดับคะแนน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เนื้อหาของแบบเรียนเหมาะสมกับนักเรียน ป.5
2	เนื้อเรื่องเหมาะสมกับนักเรียนชั้นป. 5.....
3	การออกแบบเหมาะสมกับนักเรียนชั้น ป.5...
	<u>หลักสูตรประถมศึกษา</u>
4	เนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตร.....
5	เนื้อเรื่องสอดคล้องกับหลักสูตร.....
	<u>โครงสร้างเนื้อหาการวิจารณ์</u>
6	กิจกรรมการวิจารณ์ศิลปะเหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ.....
7	กิจกรรมการวิจารณ์ศิลปะช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีชีวิตชีวา.....
8	กิจกรรมการวิจารณ์ศิลปะเหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะ.....
	<u>การออกแบบหนังสือ</u>
9	ขนาดรูปเล่มเหมาะสม.....
10	จำนวนภาพประกอบเหมาะสม.....
11	ขนาดภาพประกอบเหมาะสม.....
12	ชนิดของภาพประกอบเหมาะสม.....
13	สีของภาพประกอบเหมาะสม.....
14	ขนาดตัวอักษรเหมาะสม.....
15	การจัดหัวเรื่อง และช่องว่างในหนังสือเหมาะสม.....
16	เป็นหนังสือที่มีคำอธิบายชัดเจนสะดวกแก่การใช้.....
17	เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ที่ง่าย ๆ ไม่น่าเบื่อเกินไป น่าอ่าน.....

ประวัติผู้เขียน

นายเทวินทร์ เอี่ยมมี เกิดวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2497 ที่อำเภอเมืองฯ จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต เอกศิลปศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ในปีการศึกษา 2527 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2534 ปัจจุบันรับราชการครู ที่โรงเรียนบ้านแหลมทอง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

ปี พ.ศ.2527 ได้รับรางวัลครูดีเด่นของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี

ปี พ.ศ.2528 ได้รับรางวัลครูดีเด่นของเขตการศึกษา 5

ปี พ.ศ.2536 ได้รับรางวัลชมเชยในการประกวดหนังสือ งานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ในฐานะผู้แต่งเรื่อง และผู้เขียนภาพประกอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย